

HELGÅDAL NYTT

UTGITT AV HELGÅDAL I.L.

6. ARGANG

1977

PRIS KR. 15,—

AV INNHOLDET
NEVNER VI:

FORORD

HELGÅA

DEN FØRSTE
FLYKTNINGEN

HELGÅDALEN
I 1930-ARENE

VERDALSSLEKT MED
ANER FRA
GUDBRANDSDALEN

NYE FUGLEARTER
I HELGÅDALEN

BILLEDSTOFF

Parti fra Kløfåtfosselunet innover mot Fagerlivollen. Dette er storslagen norsk natur.
Se artikkelen om Helgåa side

REDAKSJONEN:**Lasse Johnson sen.****Håvard Elnes****Arnt Kjesbu****Johs. Overmo**

Trykk: Bok- & Offsettrykk

**INNHERREDS-POSTEN FREDAG
DEN 28. SEPTEMBER 1875.**

Bjørn skutt i Værdalen.

For vel 8 Dage siden blev det i den øvre del af Bygden skudt en Hunbjørn, som først var gaaet i en udlagt Bjørneglede, som dog ikke hindrede den i at gaa over Elven. Den fik to Skud, saa var den ferdig. Skytterne var saa fornuftige at dele kjødet og saltede det til eget brug.

Vi har brakt på det rene at vedkommende bjørnejeger som hadde lagt ut bjørnesaksen var Johannes Ingebrigtsen Væren, far til Iver Tronsmoen. Videre mener vi at bjørnesaksen høyst sansynlig var utlagt ved Ilberget, øst for Helgåsen.

(Redaksjonens anm.)

**STORE OVERSVØMMELSER I
INNHERRED FOR 130 ÅR SIDEN**

Væraelven i Værdalens Præstegjeld har strax nedenfor de bekjendte Ulvild Møllebrug bortrevet Veien og dannet sig et nyt Løb. Af private Brug, der ere mere eller mindre ødelagde ved Vandflommen, bemerkes Fossnæs, Holmens, Grundfoss og Dillans Sauge i Værdalens Præstegjeld.

Den Skade, Elvens Oversvømmelser have foraarsaget paa lavere liggende Enge, turde maaske være af ikke mindre Betydning, forsaavidt de tildeels ere saaledes udgaaede eller overskyllende at de blive ufrugtbare for lengere Tid. I sær har hele Jordveien af den i Nærheden af Værdalsøren beliggende Gaard Fæby lidt ved Oversvømmelsen.

FORORD

Julen 1977 nærmer seg, og vi har hermed gleden av å presentere et nytt nummer av «Helgådals-Nytt» for våre lesere, det 6. i rekken. Som tidligere blir det hovedsakelig lokalhistorisk stoff, men vi har da også vært så heldige å få en artikkel av unge Arnstein Indahl fra Ulvilla om noen nye fuglearter som er i ferd med å innta Helgådalen. Hovedoppslag i dette nummer av avisa er artikkelen om bosettinga ved Skjækervatnet. I arbeidet med den har vi fått svært god hjelp av Reidar Prestmo, og «Helgådals-Nytt»'s redaksjon vil benytte anledningen til å takke Prestmo for det store arbeidet han har lagt ned med denne saken. Når det gjelder det lokalhistoriske stoffet er det av stor verdi at vi får et godt samarbeid med Verdal Historielag, og Prestmo har her gått foran med et godt eksempel. Vi håper at vi senere kan betale igjen ved å kunne gi historielaget en hjelpende hånd i visse saker.

Vår hjerteligste takk til alle som har bidratt med stoff til årets avis. Noen har vært trofaste bidragsytere fra år til år, noen har bidratt for første gang i årets utgave av avisa, for oss er alle bidrag velkommen. Vi tar med glede imot alle bidrag våre lesere mener kan ha interesse også for fremtiden.

Noen takkens ord også til folk som ikke har skrevet noen artikkel selv, men likevel gitt oss mange verdifulle opplysninger å arbeide videre med. Gammelt billedstoff er nok noe av det mest verdifulle materiale vi kan få å arbeide med, og på dette området har vi møtt mye velvilje i Helgådalen.

En takk også til annonsørene som har hjulpet oss økonomisk. «Helgådals-Nytt» skal jo også være med å skaffe midler til Helgådals idrettslags drift - det skal ikke så rent lite til for å holde hjulene i gang.

Vi er fremdeles interessert i å få reaksjoner på «Helgådals-Nytt» - positive såvel som negative. Av og til kan kritiske bemerkninger virke uberettiget, men de kan likevel være verdt å merke seg.

Til slutt vil vi få ønske våre lesere en riktig GOD JUL!

**Verdal Blomsterforretning
og Gravferdsbyrå**

Tlf. 78311

Innehaver Oddvar Haugan

Telefon 78029

Ingenting er så galt

at det ikke er godt for noe, heter et gammelt ordtak. Dette kan en også si om den artikkelen jeg skrev om Skjækerdalen i fjorårets utgave av «Helgådals-Nytt». Der sto det bl.a.: «Mellom gårdene Åkran og Skjækermoen i fremre ende av dalen og den gamle fjellgården Gomolia ved nordre enden av Skjækervatnet, har det så vidt en vet aldri vært noe gårdsbruk.» Dette har vist seg å være blank løgn. Ved utløpet av Skjækervatnet har det vært bosetting på i alt tre plasser. Det var først og fremst fra Ogndalen reaksjonene kom. Disp. Nils Chr. Hagen ved Ogndalsbruket skrev i brev dat. 31/3 1977 en kort redegjørelse om bosettinga der inne i første halvdel av forrige århundre. Jeg spekulerte ikke lenge før jeg visste hvem jeg skulle be om hjelp til å finne ut litt mer om Skjækerdalsfolket. Historielagets formann, Reidar Prestmo, er vel i dag den fremste ekspert vi har her i Verdal når det gjelder slektsgransking. Han ble straks «fyr og flamme». Ekstra interessant ble saken etter hvert som han oppdaget at han selv hadde aner blandt disse Skjækerdalsfolkene. Når Prestmo i dette nummer av «Helgådals-Nytt» legger fram slektsregisteret for Skjækerdalsfolket, kan mang en verdaling og ogndaling finne ut at det flyter skjækerdalsblod i årene sine.

Skildringen av dagliglivet inne ved Skjækerosen har Håvard Elnes tatt seg av, redaksjonskomiteens bestemann på området.

Enkelte andre feil er også kommet for dagen etter at artikkelen ble skrevet. Myrdragene nedenfor Volla-vollen som har fått nr. 28 på kartet er i artikkelen kalt Brennmyrin. Dette navnet er delvis brukt, men det mest vanlige navnet er Storbekkhalla. Nr. 63 Bonkaillhalla er også feil. Navnet skal egentlig være Bon-

koll-halla, og er oppkalt etter ei ku som drukna i et myrhull der, og navnet hennes var Bonkoll. Jeg trodde navnet var oppstått på grunn av at bygdefolket brukte å rope derfra når de kom på seterbesøk til Kulslivollen, men dette er altså feil. Æres den som æres bør, Bonkoll, herved har du fått oppreisning. Din tragiske død har gjort deg uødelig.

En feil til er oppdaget hittil: Nr. 104 Bjørstadvollen er feil plassert på kartet. Da setermerket skulle plasseres oppsto det problemer. Det er ingen merker etter hustufter å finne mellom Seterdalen og Bynavollen, og blandt kjentfolk var det flere teorier om hvor Bjørstadvollen skal ha ligget. Alf Åkervold var først ute med antydninger - og vi har etter hvert oppdaget at det er med Alf som med gammelhunden, en bør høre etter når han låter om seg. Han mente å ha hørt av mor si at Bjørstadvollen skal ha ligget sammen med Bynavollen. Så fikk vi «Innherredsbladet» til å ta inn en notis i tilfelle det skulle finnes folk som visste noe mer om det. John Rydning var den første som meldte ifra. Han mente at Bjørstad og Haugan hadde brukt vollen i lag, slik at Bjørstadvollen og Haugvollen var den samme. Arne

Storstad fortalte at Gustav Helmo mente Bjørstadvollen hadde stått ved leet til Bynavollen, tomta hadde vært så vidt synlig for lenge siden nu. Til slutt fikk vi en interessant versjon av John Tosteigan. Han hadde hørt fortalt at Byna opprinnelig hadde hatt setervoll sammen med Midt-Grunnan i Seterdalen, straks ovafor tomta etter Lien-koia. Men så var det den aberen at bjørnen hadde trekkvegen sin gjennom Seterdalen. Når han bamsefar skulle gå fra den kjente bjørnetrakta ved Hervola til Ferlandet, gikk han forbi Høysjøen gjennom Svartdalen og Seterdalen til Grunnskaret. Bjørnen vart etter hvert så plagsom at de måtte legge ned setervollen. Byna flytta da sammen med Bjørstad, og tok etter hvert over denne vollen. Bjørstad hadde til slutt ei høybu på Bynavollen.

Så det er flere teorier ute og går når det gjelder Bjørstadvollen. Hvilken som er den riktige, kan vel ingen som lever i dag si med sikkerhet. Men en bør kunne gå ut fra at Bjørstadvollen har vært like ved der Bynavollen ligger i dag.

Johannes Overmo

V. RØNNING

ALT I KOLONIALVARER

Inneh. S. Sørli — Verdal
Tlf. 78153

INNHERREDSMEIERIET

7650 VERDAL

Bosettinga ved SKJÆKERVATNET

Håvard Elnes

Like vest for Skjækervatnet og sør for Skjækra ligger «Sørvollen». Der bodde Anders Pedersen Skjækerdal en gang først på 1800-tallet. Om han var den første som ryddet boplass og bosatte seg der, er noe uklart. Uklart er det også når han kom til «Sørvollen», men det må som tidligere nevnt ha vært en gang først på 1800-tallet eller muligens sist på 1700-tallet.

Ved folketellinga i Ogndalen i 1801, står Anders Skjækerdal oppført som Anders Pedersen Gulstad, men det er ikke usannsynlig at han allerede da bodde ved Skjækervatnet, og var av praktiske grunner oppført under nærmeste gård.

Anders Skjækerdal var født i 1753, og gift med Anne Simonsdatter, som var 5 år yngre. Begge er innflyttet til Ogndalen, muligens fra Røros-traktene. De er ikke gift der, men deres eldste barn, Anne, som er født i 1777, er døpt i Skei kirke. Den muntlige tradisjon forteller at det var østerdalinger som kom fra Rørostraktene til gruvedrifta i Gaulstad, og slekta deres har muligens sitt utspring derfra.

Anne og Anders hadde 13 barn, og i all beskjedenhet får en si at Anne hadde fulgt og fulgte en uskrevet lov om at «nybrottskona» i villmarka skulle dele både slitet og senga med mannen.

Ved Skjækervatnet ble sannsynligvis bare tre av barna fødte. Grunnen til at så mange flyttet fra bygda og innover mot fjellet og villmarka for å rydde seg en boplass og prøve å livberge seg der, har sikkert mange årsaker. Den teorien en bygger på i denne sammenheng, er den store arbeidsløsheten som oppsto da Gaulstad Verk ble nedlagt i 1787. I stedet for å bosette seg på en høy avgiftsbelagt husmannsplass, der nøden både sent og tidlig banket på stuedøra, var det for mange bedre å søke innover i villmarka og det ukjente, slik Anne og Anders gjorde. En kan vel tenke seg at forholdene ved Skjækervatnet på den tiden var brukbare for en mann som var villig til å ta et tak og ikke stille større krav til den dag som måtte komme, enn å livberge seg og sine. Sikkert er det at det var rike jakt- og fiske-muligheter der, og grasmyrene gav godt slåttland innen rimelig avstand.

At boplassen lå i le av Skjækervola var også en ting nybrottsmannen hadde i beregningen da plassen en gang ble ryddet. Anne og Anders levde mange år der inne. Det var sikkert lange og harde dager i en uforandret livsstil fra år til år, mens barneflokkene vokste, for siden å reise bort fra heimen under Skjækervola.

Andreas Andersen Skjækerdal var Anne og Anders' syvende barn, født i 1794 og gift med Ingeborg Larsdatter, som var fem år eldre. De er registrert som husmannsfolk under Nordberg i Verdal i 1827, så det er etter den tid at de flyttet til Sørvollen. Men det er før 1831, for da kom deres femte barn til verden,

Nordvollen.

På bildet ser vi bautaen som er reist til minne om bosettinga ved Skjækerosen. Skjækervola i bakgrunnen.

Pauline, og hun er født i Skjækerdalen.

På Sørvollen er det fortalt at det var to heimer. Sannsynlig er det at også Andreas bygde seg hus der og ble nabo med sine foreldre på samme boplass. Selv om fjellbjørka nå har tatt tilbake mye av den jord som en gang ble ryddet, så er det enda tydelig å se at Sørvollen har vært et stort område der en liten fjellbekk med utspring fra Skjækervola har dannet et naturlig skille mellom de to heimene.

Andreas fikk ikke så mange år i lag med sin far Anders i Skjækerdalen, for Anders døde i 1838, 85 år gammel. Anders omkom da han var på veg fra Elnesvald til Ottmoen, der han skulle besøke sin sønn Lage. Dette hendte sist i januar, og først i mars ble han funnet under ei stor gran i Åkermarka. På Elnesvald (husmannsplass under Elnes ved Trøen) bodde hans datter Guru, som han hadde overnattet hos før turen til Ottmoen.

Slik som sin far, fikk også villmarka i Andreas en nabo som hverken fryktet villdyra eller høststormen. Ingen rikdom ble han tildelt etter sine foreldre, men en enkel men realistisk livslærdom om hardt arbeid og slit for å livberge seg i heimen ved Skjækervatnet, var den naturligste gave en far gav til den sønn som skulle føre tradisjonen videre. Og Andreas tok vare på «gaven». Det er fortalt at han etter forholdene hadde stor buskap og fra tid til annen fødte han også to hester. Men i slike år måtte naturen være gavmild og den menneskelige innsatsen svært stor.

Til Andreas ved Skjækervatnet kom Jonas som dreng. Jonas var sønn til Jon Jonassen Elnesvald, som var gift med Andreas' søster Guru.

De første årene Jonas var i Skjækerdalen, bodde han på Sørvollen i lag med sin onkel Andreas, og det er fra denne tiden at Johannes Kjesbu i sin bok «Bjønn og elgjakter» forteller følgende historie, som muligens skriver seg tilbake til like før 1840:

«Ved vestre enden av Skjækervatnet var det et hi som det ofte fantes bjønn i om vinteren. Det lå i et av de beste ferdselsstrøkene for bjønnen, mellom Verdals-, Ogndals- og Snåsafjella. Utafor inngangen til dette hiet 'stod en stor rogn som hadde mange merker etter bjønnetenner og klør.

Jonas og Andreas var en vår oppe i dette hiet ved Skjækervatnet og tok tre bjønner. Det var en binne med to vettler. Da de to karene kom opp til hiet, hadde de ikke greie på hvor mange bjønner det var, de visste at det måtte være i alle fall en. Og de skaut straks binna. En av unbjønnene så de også i, men han ville ikke fram. Jonas kraup derfor inn i det trange hiet, fikk tak i ørene på bjørnetassen, trakk den ut og drap den som en annen hvalp. Nå kunne det vel ikke være flere, mente de. Men for sikkerhets skyld ville Jonas se inn i hiet en gang til. Han hadde en lysstump og lyste med den foran seg mens han kraup inngjennom. Etter å ha kommet et stykke inn, roper han ut til Andreas: «— Han annami, e der itj ein te —». Og da de hadde fått livet av den, lå der tre bjønner utafor hiet. Det var slikt fint skareføre den våren. De fikk låne hest i en av heimene ved Skjækerosen, la alle tre bjønner på sleden, satte seg selv på, og det gikk som en dans utover Skjækerdalen, for hesten var nervøs av bjønnlukta.

Blandt Ingeborg og Andreas' barn var Elisabet, født i 1825. Hun ble gift med Tørris Pedersen Gulstad i 1865. Elisabet og Tørris var søskenbarn, da Tørris' mor var Andreas' søster Maren Marie, som var gift med Petter Tørrissen Gulstad. De bosatte seg som husmannsfolk på «Sagplassen» under Lille Gulstad, og flyttet siden til Stor-Langdalen i Nordkleiva i 1870. Elisabet (Lisbet) og Tørris ble leilendinger på gården mot en avgift på 40 Spdl. De hadde tre barn mens de bodde i Ogndalen. Det var om våren de kom flyttende til Stor-Langdalen. De fulgte leia om Mokkaavatnet, over Vetringshøgda og

fram til Nordkleiva, og med seg hadde de en gammel hest, ei ku og ei seng.

Under et «lystig lag» en gang skal Tørris ha fortalt om sine frierferder til Lisbet ved Skjækervatnet. Og det hendte seg slik, at under storrogna på høgda oppe mot Lågvassbekken fridde han. Hvilken handling som låg bak ordet «fridde» i denne sammenheng, skal han Tørris ikke ha fortalt noe om —, men de gamle gubbene som opp gjennom årene har fortalt denne historien, hadde selvfølgelig lov til å gjette.

Andreas Skjækerdal fikk en brå død i forholdsvis ung alder. Det gjorde også Ingeborg, som døde i 1842, bare 53 år gammel. Om hun døde før eller etter sin mann er uklart.

Jonas flyttet til Nordvollen, eller Skjækerosen som ogndalingene kaller plasser, rundt 1840. Denne plassen ligger nord for Skjækra, like oppe i Skjækerlia med fritt utsyn mot Skjækervola og framover dalen. Det er idyllisk og vakkert der, slik som den særpregede naturen i Skjækerdalen har skapt det.

Den første bosettingen en kjenner til på Nordvollen er fra rundt 1830-tallet. Da bodde noen fra Tuset i Leksdalen der. Deres innbyrdes slektsforhold er noe uklart, men det er fortalt at det var to karer og ei kjerring og at de muligens var søsken. De levde av litt jordbruk og jakt, men førte ellers en langt roligere livsrytme enn sine naboer på den andre siden av Skjækra. «Klar om kveill'n, lat om mårrån og berre ei riv», var det daglige omkvedet fra kjerringa om mannfolkene, når de drev med slotten på myrene.

Som tidligere nevnt hadde Jonas overtatt Nordvollen, og i 1846 giftet han seg med Ane Andreasdr. Skjelstadbakken. De fikk to barn mens de bodde der. Jon var født i 1846 og Gurianna i 1848. Hun er den sist som er født i en av heimene ved Skjækervatnet. I 1851 flyttet de ti gården Lustad i Gulstadgrenda, og der fikk de fire barn til. Dere:

yngste datter, Ingeborg Anna, ble gift med Joakim Skjelstad, en stor jeger med et visst ry langt utom Gaulstadgrendas grenser.

Til sin bror på Nordvollen kom Martha Jonsdatter flyttende en gang utpå vårparten i 1847. Hun kalte seg da Væren. Hun var kommet i uheldige omstendigheter, og på høstparten ble barnet født. I oktober samme år er også barnefaren Lars Olsen Ottermo flyttet til Ogndalen, og like etter giftet de seg og flyttet til en husmannsplass under Stor-Gulstad. De fikk fire barn til, og deres eldste sønn Ole bodde en tid på Tangen ved Lustadvatnet og tok dette navnet som familienavn. Han flyttet senere til Steinkjer, der han drev skimakerverksted.

Da Jonas flyttet fra Nordvollen rundt 1851, ble bosettinga ved framenden av Skjækervatnet avsluttet. Den hadde da vart i ca. 50 år, fordelt mellom tre generasjoner: Anders, Andreas og Jonas, samt folket fra Tuset.

Det hadde vært lange og harde dager i en uendelig kamp for tilværelsen i en livsrytme som var uforandret fra år til år. Bare avbrutt av livets store og små høytidsstunder, som ofte grep forstyrrende inn i hverdagens sysler. De klarte aldri å skape et trygt livsgrunnlag, og aldri fikk de tid eller muligheter til å søke etter andre livsverdier enn det som ble båret fram av hardt arbeid og svette.

Nød og fattigdom hadde ført dem til heimene ved Skjækervatnet, og den viktigste årsaken til fraflyttingen var også den samme. Historien om disse menneskene er delvis fjern og ukjent, men det er en historie som forankrer seg i virkeligheten uten skapende fantasi.

Etter at Jonas hadde tatt farvel med heimen ved Skjækervatnet ble han leilending på Lustad en tid før han flyttet til vestre Skjelstad, et lite småbruk høgt oppe i lia ovenfor Lustadvatnet. Der hadde han fritt utsyn mot Skjækerfjella og den villmarka som hadde reist med så

Sørvollen.

mange av hans unge år. Som i Skjækerdalen slik også i Ogndalen, blev jakt og fangst en viktig del av livsgrunnlaget hans. På Skjelstad ble det levelige vilkår, har han fortalt, for da fikk han 10 øre stykket for rypa mot 7 øre mens han bodde ved Skjækervatnet, så tiden arbeidet også for han.

Jaktlysten ble med han helt til det siste leveår. Også etter at han hadde passert det 90. år, hendte det at han tok skiene fatt og dro til skogs på rypefangst. Jonas døde i 1912, over 90 år gammel.

SKJÆKERDALSETRENE

Under benevnelsen Skjækerdalssetrene ligger Nord- og Sørvollen, som var seter til Langdal store. Når den først ble tatt i bruk av Stor-Langdalen er uklart, men det må ha vært etter at bosettinga ved fremre enden av Skjækervatnet opphørte. Muligens var det i det tidsrommet Andreas Langdalen var leilending på gården, 1854-1870. I følge A/S Værdalsbrukets arkiv brukte Andreas Langdalen seteren siste gang i 1869. Da låg han i seteren med 20 storfe og 80 småfe, og betalte ei avgift på 1 Vog smør eller 6 Sp. Videre heter det at seteren ble bortleid til Eggen på Fæby både i 1868, 1870 og 1871.

På Skjækerdalssetrene var det to

sett hus, og det er mest sannsynlig at det var en del av husene etter den nevnte bosettinga på Sør- og Nordvollen som ble brukt. Stor-Langdalen, som eide husene, brukte dem skiftesvis utover sommeren. Etter at de sluttet med seterdrifta der i 1869, kom det istand en byttehandel mellom Stor-Langdalen og Volden som gikk ut på at Stor-Langdalen gav fra seg ett sett av husene på Skjækerdalssetrene mot å få seterretten på Vollavollen. Ifølge boka «Seterbruket i Verdal» er det den nåværende Vollavollen i Skjækerdalen som her er nevnt. Men dette er også uklart, da det likegodt kan være seteren vest for Tveråholman det er snakk om.

Veien til Skjækerdalssetrene var den lengste kløvveien i bygda. Fra Stor-Langdalen gikk den om Seter og Tosteigan videre langs elva vest for Holmlivollen, derfra over Malsåa, forbi Tyvdalsseteren og oppover mot vestre enden av Sagvoldvola. På Melaåsen var det fast hvileplass, og her var det oppsatt et stativ som de kjørte hestene under for lettere å få kløva av og på. Derfra gikk kløvstien om Sunnihølet og sør-øst oppover dalen mot Stortjernfjellet, videre ovenfor Kulslivollen og med kurs mot Skjækervatnet og setra.

Denne lange seterveien skremte ikke setertausa på Sørvollen. En kveld etter at fjøsstellet var unnagjort, gikk hun like godt ned til bygda og fram til Langdalen for å hente nypoteter. Potetåkeren låg nede i Langdalsbakkene, og uten å være til gårds gikk hun veien tilbake mens månen lyste opp i augustnatta. Dagen etter ble det nypoteter til seterfolket. Det var Olai Langdal som en gang fortalte denne historien, og han fortalte videre at «sjølfolket» fra Stor-Langdalen var gjester på setra, og det var dem hun ville overraske med nypoteter dagen etter.

Andreas Langdal var en stordriver. Han hadde blandt annet fem hester mens han drev som best, og to av dem brukte han berre til kløvning til Skjækerdalssetrene.

En sommerdag de var på setra og drev med slåtten i myrene ovenfor Nordvollen, kom en av hestene bort. En sønn av Andreas drog da østover for å lete etter hesten. Ut på kvelden kom skodda rullende mellom Skjækerhattene og formørket sommerkvelden før regn og uvær satte inn. Unggutten måtte søke husrom for natta på Strugstadsetra, og ble godt mottatt av den unge setertausa der. Ut på morgenkvisten da skodda hadde lettet, tok setertausa farvel med fremmedkaren fra Skjækerdalssetrene i trygg forvisning om at flere besøk var i vente. Og før buskap og budeier ut på høstparten flyttet ned til bygda, hadde det lenge vært klart at setertausa på Strugstadsetra skulle få sønnen til Andreas Stor-Langdalen til ektemann.

Det hører med til historien at Andreas flyttet etter sønnen til gården Heimveg i Snåsa rundt 1870 etter at det hadde vært visse uoverensstemmelser mellom han og daværende Værdalsbruket.

Etter den tid skal Stor-Langdalen ikke ha setret mer inne ved Skjækervatnet. Sørvollen ble bortleid til Trones og ble brukt like inn til århundreskiftet. Under den perioden ble kløvvegen på sørsida av Skjækra brukt.

Volden, som gjennom tidligere nevnte byttehandel fikk seterretten til Nordvollen, en rett som de fortsatt hevder. De brukte aldri seteren til annet enn fjellslått. I skjøtet til Peder Nilsen av 14/4 1884 står det at de samme rettigheter som gården har til Vollavollen i Skjækerdalen og Tverådals seter (Vollavollen i Tverådalen) skal også følge gården til den såkalte Skjækervold, beliggende i nærheten av Skjækervatnet.

Da skogforvalter Morten Moen første gang besøkte Skjækervatnet, var det Iver Leirset som var med som kjentmann, og der gjorde han det kjent for Moen at det var setervollen nord for Skjækra som tilhørte Volden. I dag ligger denne på Ogn-dalsbrukets grunn.

GRENSEN MELLOM OGNDALEN OG VERDAL

De gamle helgådalingen som en gang i tiden hadde visse bruksrettigheter ved Skjækervatnet, kunne ikke riktig forstå eller godta de nye grenselinjene mellom Ogndal og Verdal. At grensene i disse traktene er blitt forskjøvet i favør av Ogndalen, er en alminnelig oppfatning her i Helgådalen.

Fra gammelt av var det naturlig at oppsitterne i øvre Ogndal hadde like store interesser for områdene ved Skjækervatnet som oppsitterne i

Helgådalen. En tenker da på de verdier som var i dette området med fjellslått, hamne- og seterrettigheter m.m., som den gang var en viktig del av livsgrunnlaget i bygdene.

Høyesterettsadvokat Karl Getz skriver i sin grensebeskrivelse av 25/9 1930 slik:

«Ved vurderingen av bevislighetene må man være oppmerksom på, at selv de offisielle dokumenter er av meget forskjellig bevisverdi. De fleste almenningsbeskrivelser f.eks. er fremkommet ved oppgaver fra menn innen det bygdelag, som vedkommende almenning ligger til, og da de tilgrensende bygder bare undtagelsesvis har været varslet om befaringsforretningene, har lederen av dem vanligvis bare fått høre opfatningen innen vedkommende bygd, mens man derimot ikke har fått høre hvad opfatningen er innen den tilgrensende bygd. Almenningsbeskrivelsene gir derfor regelmessig bare uttrykk for opfatningen innen et bestemt bygdelag, og det vil igjen si at i mange tilfelle er grensen trukket videre enn de tilgrensende bygder erkjenner som riktig.»

Om dette gir det riktige bilde av de grenseopp ganger som har funnet sted mellom Verdal og Ogndal, skal være usagt.

Pilen viser plassen der Sørvollen ligg. Bildet er tatt i fremre ende av Skjækervatnet.

I major Schnitler's beskrivelse av bygdene på begge sider av riksgrensen fra Røros og nordover i 1742 heter det at det i Ogn dalen var en almen oppfatning at bygdene ikke strakte seg så langt i øst at den nådde til bredden av Skjækervatnet.

Andreas Skjækerdal ble anmeldt for ulovlig å ha slått seg ned ved Skjækervatnet i 1831. Etter sin egen forklaring for Retten angir han å ha vært i den tro at han nedsatte seg i Kjæsbu statsalmenning i Sparbu, men dem daværende bestyrer av Værdalsgodset, løytnant Holck, gjorde ham oppmerksom på at han hadde nedsatt seg i Værens almenning. Det ble foretatt åstedsbefaring og åstedsbehandling samt vitneførsel på åstedet i dagene 11. - 14. juli 1831. Ved meddomsrettens dom ble Andreas Skjækerdal frifunnet.

At Andreas Skjækerdalen var Værdalsgodsets byselsmann innen Værens almenning avskar i hvert fall enhver bruksutøvelse fra ogndalingenes side i distriktet sør for Nordvollen. Det er vel naturlig å tro at anmeldelsen og rettssaken mot Andreas Skjækerdal var mer av grensemessig betydning enn den ulovlighet en slik bosetting i en statsalmenning førte med seg.

I førstnevnte grensebeskrivelse av Karl Getz heter det videre at eieren av gården Volden i 1880-årene hadde slått- og havnerettigheter på Skjækerdalssetrene og østover mot Svarttangen. Han og flere helgådalingene hadde båt og naust ved og øst for osset og drev garnfiske i Skjækervatnet. Det forekom aldri at ogndalingene protesterte mot denne rettighetsutøvelsen.

Interessant er det også å høre at det i 1885 ble slått fjellhøy ved Nordvollen av folk fra Ogn dalen. Da dette ble rapportert til Værdalsbrukets eier, lot han folk fra Helgådalen reise innover og hente høyet. Dette skal ha vakt harme i Ogn dalen, men eierne av høyet ville ikke

Skjækervatnet i dag med dammen i forgrunnen.

gi seg til kjenne, da de visste det var tyvslått.

Twistighetene mellom Værdalsbruket og Ogn dalsbruket endte med forlik i 1888 hvor brukerne ble enige om at grensen mellom dem skulle gå i rett linje fra Fintjønklumpen over Skjækervatnets søndre ende til et, på et forliket vedlagt kart avmerket punkt ved Hærbakken, derfra til rektangelkartets «Løsmundhatten» og videre til Høgsetet.

Dette forlik inngikk Værdalsbrukets daværende eiere fordi de mente at all den stund det tømmer, som kunne avvirktes ved Skjækervatnet, efter datidens lovregler og prisforhold bare kunne selges til Værdalsbruket som eneste kjøper, hadde det ingen økonomisk betydning for Værdalsbruket om grensen trakk ved syd- eller nordenden av Skjækervatnet, når bare osset med derav følgende demningsadgang falt innen brukets grenser.

AVSLUTNING

Mange dager og år er gått siden Andreas Skjækerdal og hans etterkommere bodde ved Skjækervatnet. Den gang var Skjækerdalen en delvis fjern og ukjent villmark der bjørnen

streifet omkring i skogkledde åser og myrdrag. I kalde vinteretter, når månen silte sitt lys mellom tretoppene, hørtes hyl fra ulveflokker på vandring innover dalen. Nede i dalbunnen, mellom storvokst granskog, sov tiuren og drømte om vårspill i solrenninga. Og sola la glans over elgkolla som en vårmorgen vandret langs elva. Over råtne myrhull lå myggsværmer som skyer i varme sommerkvelder, og i flukt med skyene på himmelen seilte ørna i trygg forvisning om at få menneskeføtter hadde vandret i dalen.

Men dager og år vandret langsomt avsted over villmarka. Sola steg opp bak fjellene og fylte dalen med lys, og når høstmørket kom, tentes stjernene på himmelen. Dyreslekter fødtes og døde, mens elva og fjellene blev aldri forandret.

Slik opplevde kanskje Anders Skjækerdal traktene ved Skjækervatnet først på 1800-tallet, en villmark som i dag ikke eksisterer. Men historien om bosettinga og senere seterdrifta i Skjækerdalen har gitt oss sjansen til å leve oss inn i den naturopplevelsen disse mektige fjelltraktene er i stand til å gi oss mennesker. Überørt natur vi nå er i ferd med å miste.

Skjækerdals-slekta

Av Reidar Prestmo

Det er ikkje mykje ein veit om de første av denne slekta. Aneus Helmo fortalde meg at Simon Knudsen kom fra plassen Nord-Lykkja i Folldalen, der Simon skulle ha arbeidet i gruvene. Aneus fortalde og at plassen var nedlagt og lagt til hovedbølet. Iver A. Streitlien, forfatteren av Folldalsboka, kan ikkje finne noko om de to i kyrkjebøkene for Folldalen. Videre har Stats-arkivet på Hamar leit i kyrkjebøkene for Lesja, Tolga, Tynset og Kvikne prestegjeld uten å finne spor etter de to.

Bjarne Hammer på Gaulstad hadde hørt det slik at storparten av gruvearbeiderne kom fra Røros-kanten, men at de fleste opprinneleg var fra Østerdalen. Simon hadde truleg komme til Gaulstad gruver ca. 1775 eller like etter. Gruvedrifta vart nedlagt i 1787. Da var det ikkje så få som tok vegen over til øvre-Verdal. Fleire av dei vart husmenn, det var ikkje de beste plassene de fekk tak i. De var fra før av vant med tungt arbeide. I tillegg til plassen var nok jakt ein viktig deil av føda. Slekta tell fleire kjente bjørnerere, f.eks. Jonas Jonsen Skjækerdal, Kristen Simonsen Sagvold/Sæter., Ellev Ellevsen Stubbe og Karl Olsen Sagvold.

A. Simon Knudsen f. ca. 1731, død i 1801 i Gaulstad.

x Dorte Larsdatter f. ca. 1737. Vi veit av 7 born.

B.1. Knut Simonsen f. 1757.

x Anne Tølløvsdatter Skjelstad. Husmennsfolk på Skjelstadbakken.

B.2. Anne Simonsdatter f. i 1758. 13 born.

x Anders Pedersen Skjækerdal f. ca. 1753, d. i 1838. Sjå v-boka bind V. side 239.

C.1. Anne Andersdatter f. i 1777.

x Jakob Iversen Lustad, opps. på Lustad fra 1800 - 1807.

C.2. Katarine Andersdatter f. i 1780. Videre oppl. mangler.

C.3. Mons Andersen f. i 1784, d. 2 timer gl.

C.4. Simon Andersen f. i 1784, d. 2 timer gl.

C.5. Guru Simonsdatter f. i 1787.

x Jon Jonassen Elnesvald f. i 1797, død i Vera i 1824.

D.1. Jonas Jonsen Skjækerdal/Skjeldstad f. i 1820.

x Ane Andreasdatter Skjelstadbakk. Far Andreas «Hedemark» Skjelstad er og i dag i slektens eie. Stor etterslekt i Ogndal. Oldefar til m.a. Bjarne Hammer Gaulstad.

D.2. Marta Jonsdatter f. i Vera i 1823.

x Lars Olsen Ottermo f. i 1816.

Budde på plassen Grubba under Stor-Skjelstad. Stor etterslekt. Eldste sonen Ole hadde 9 born og kaldte seg Tangen. Flyttet til Steinkjer og dreiv skimakerverksted. I tredje generasjon finner vi Borghild Hegge på Øra.

C.6. Lage Andersen Ottermo f. i 1790.

x Enke Lisbet Haldorsdatter Ottermo f. i 1784.

D.1. Andreas Lagesen Ottermo f. i 1820, d. i 1839.

D.2. Ole Lagesen Stamna f. i 1824, d. ca. 1912.

x Margrete Olsdatter Ottermo f. i 1824.

E.1. Andreas Olsen f. i 1842. Budde i 1875 på Ausa nordre.

x Ane Elingsdatter f. i 1841. 4 barn.

E.2. Olaus Olsen f. i 1844. Videre oppl. mangler.

E.3. Halvor Olsen f. i 1846. Kaldte seg i 1875 Bjørstad.

x Marta Johnsdatter f. 1841. 3 born. Til USA i 1886.

C.7. Andreas Andersen Skjækerdal f. i 1794.

x Ingeborg Larsdatter f. 1789, død i Skjækerdalen i 1842.

Bremseth Sport

Tlf. 78 862

VERDAL

Innherad Teglverk

ønsker God Jul og Godt Nyttår
til ansatte, kunder og forbindelser

Verdal Rørleggerforr.

Tlf. 78 220

Verdal Broderi og Moteforr. A/S

BRODERI — BARNETØY
MOTEARTIKLER

Tlf. 78 324

- D.1. Anders Andreassen f. i 1817 i Ogndal.
 x Ingeborg Olava Olsdatter Bjørnhus, Henning.
- D.2. Andreanna Andreasdatter f. i Ogndal i 1819.
 x Ole Andreas Eriksen Gravås. Flyttet til Tjøtta i 1862.
- D.3. Sirianna Andreasdatter f. i Vera i 1823, d. i 1836.
- D.4. Lisbet Andreasdatter f. på Nordbergsvald Verdal i 1825.
 x Tørris Petersen f. i Ogndal i 1831. Budde først på Sagplassen i Gaulstad. Overtok Stor-Langdal i 1870.
- E.1. Peter Tørrisen Langdal f. i 1855, død ung.
 x Anna Bergitte Andersdtr. Kjesbu f. i 1852, d. i 1927.
- F.1. Ludvig Petersen Langdal f. i 1881, d. i 1961.
 x Marje Vangstadhaug f. i 1887, d. i 1967.
- E.2. Jakob Andreas Tørrisen Langdal f. i 1859, d. i 1927.
 x Mette Olausdatter f. i 1862. 6 born, sjå V-boka bind V., side 172.
- E.3. Inger Margrete Tørrisdatter f. i 1863.
 x Enkem. Mortinus Sæter, Lundsmoen.
- F.1. Trine Olsdatter.
 x John Nonset.
- F.2. Inga Martinusdatter f. i 1895.
 x Nelius Lyngsaunet.
- F.3. Martin Martinsen Lustad f. i 1897.
 x Anna Julnes f. i 1897.
- F.4. Sofie Martinusdatter f. i 1899.
 x Edvard Larsen Ørmælen.
- F.4. Julie Martinusdatter f. i 1901.
 x Anton Lundemo.
- F.6. Petra Martinusdatter f. i ?
 x Petter Norheim Levanger.
- F.7. Paula Martinusdatter f. i 1904.
 x Nils Redving.
- D.5. Pauline Andersdatter f. i Skjækerdalen i 1831.
- C.8. Dorte Andersdatter f. i 1796.
 x 2 gang med enkem. Jakob Haldorsen Ystgårdsplass f. i 1801.
- C.9. Simon Andersen f. i 1799, d. 3 dager gl.
- C.10. Siri Andersdatter f. i 1800. Truleg tjenestegjente på Grunna i 1820 årene.
- C.11. Anne Andersdatter f. i 1800.
 x Lornts Vorum Sparbu.
- C.12. Martha Andersdatter f. i 1804. Videre oppl. mangler.
- C.13. Maren Marie Andersdatter f. i 1805.
- B.3. Simon Simonsen f. i 1760. Videre oppl. mangler.
- B.4. Golla Simonsdt. f. i 1764, d. i 1850. Bodde på Ner-Grensvald.
 x Jon Jonsen, Gaulstad, f. i 1752, d. i 1798. Far hans var fra Kvikne.
- C.1. Johanna Jonsdatter f. i 1791 på Grensvald.
 x Johannes Pedersen Helmomo f. i 1787, d. i 1854.
- D.1. Peder Johannesen f. ca. 1817, d. i 1890.
 x Marta Gertsdatter f. på Yssevald i 1819.
 De budde på Busveet og Skogenget i Sjøbygda.
- E.1. Johannes Pedersen f. ca. 1841.
 x Luise Knudsdatter f. i 1827. Budde på Busveet i 1875.
- F.1. Karen Oline Johannesdatter f. i 1868, d. i 1970.
 x Paul Edin Bakkenget f. i 1871.
- E.2. Gert Pedersen f. ca. 1844, budde i 1875 i Perstua, d. i 1910.
 x Marta Gurianna - f. i 1839.

PØLSEMAKERI KJØTT & FISK
DAGLIGVARER

S. Melvold
7650 Verdal

Sv. Langnes Eftf.

Brødrene Berg

MØBELFORRETNING

Verdal, tlf. 78608
Levanger, tlf. 81390

Gunnar Heir jr.

DAGLIGVARER

Komm. Norsk Tipping
STIKLESTAD
Tlf. 78134

**B.T.B.
SENTRET**

Innehaver: Arne H. Johansen
7651 Verdal

LADA - MOSKVITCH - VOLGA

CAMPINGVOGNER

VAREHENGERE

- F.1. Martine Gertsdatter f. i 1875, d. i 1926.
 x Paul Severin Haldås f. i 1875.
- F.2. Paul Gertsen Gran f. i 1878, d. i 1962, ugift, byggmester.
- F.3. Gustav Gertsen Gran f. i 1878, d. ung, ugift, smed.
- F.4. Johannes Gertsen Gran f. i 18 , gift, polis, fattigforstand.
- F.5. Konrad Gertsen Gran f. i 18 , bosatt i USA, ugift, ing.
- F.6. Martin Gertsen Gran f. i 18 , gift, ingeniør v/NSB.
- E.3. Johan Pedersen f. i 1846, ugift, telegrafarbeider, vaktmester.
- E.4. Olaus Pedersen Hald f. i 1852, d. i 1941, tømmermand.
 x Oleanna Åkerhusvald f. i 1854.
- F.1. Ole Olausen Hald f. i 1890
 x Jørgine f. Svarva.
- E.5. Anders Pedersen f. i 1855. Reiste til USA i 1880-årene.
 x med en svensk dame.
- E.6. Karen Pedersdatter f. i 1848, d. ung.
- D.2. John Johannesen Kolshaug f. i 1818, budde i 1865 på Halsetbakk.
 x Karen Jensdatter Halsetbakken f. i 1814.
- E.1. Jens Johansen Kolshaug f. i 1849, ugift, skredder.
- E.2. Johanna Johnsdatter f. i 1855, d. i 1932.
 x Karl Karstensen Storli f. i 1849, d. i 1907.
- F.1. Ingeborg Kristine Karlsdatter f. i 1874, d. i 1958.
 x Teodor Elnes f. i 1878, d. i 1959.
- F.2. Konrad Karlsen Storli f. i 1879.
 x Sofie Vestgård Sul.
- E.3. Johannes Johnsen Kolshaug f. i 1856, d. i 1926.
 x Liva Severine Sivertsdatter f. i 1862, d. i 1932.
- F.1. Karen Johannesdatter f. i 1887, d. i 1932.
 x Marius Enes f. i 1885, d. i 1962.
- F.2. Borghild Johannesdt Kolshaug f. i 1890, d. i 1974.
- F.3. Sofie Johannesdt Kolshaug f. i 1890, d. i 1975.
- F.4. Julie Johannesdt. Kolshaug f. i 1893, d. 9 år gl.
- F.5. Antonie Johannesdt Kolshaug f. i 1896.
- F.6. Line Johannesdt Kolshaug f. i 1899.
- E.4. Grete Johnsen Kolshaug f. i 1853, ugift.
- E.5. Mikal Johnsen (halvbror) f. i ? , d. i 1928.
 x Ingeborg Anna - d. i 1919.
 Mikal var den siste ansatte vekter på Verdalsøra.
- F.1. Oline Mikalsdatter f. i 1870.
 x Bernt Følstad.
- F.2. Julie Mikalsdatter f. i 1872.
 x Halvard Andresen, Levanger.
- F.3. Emelie Mikalsdatter Moksnes f. ca. 1875. USA.
- D.3. Ingeborg Johannesdatter Helmomo f. i 1820.
 x 1861 med Anders (Ando) Andersen f. i 1841.
 I 1875 budde de på Langsveet, Fikse.
- D.4. Gundbjørn Johannesen Helmo f. i 1823, død i 1919.
 x Ingeborg Arntsdatter f. i 1820. V-boka. Overholmsslekta.
- D.5. Anna Johannesdatter Helmo f. i 1827, d. 2 mnd. gl.
- D.6. Johanna Johannesdatter Helmo f. i 1830, d. i 1833.
- C.2. Lisa Jonsdatter Grensvald f. i 1796, d. same året.
- C.3. Simon Jonsen Gren (Blokkon) f. i 1798, d. i 1878 på Sæter.
 x Ingeborg Jonsdatter. (Johan Helmo sa ein gong at første kona til Simon var fra Selbu). Simonjalet på Ner-Green har sikkert navnet etter denne karen.
- D.1. Jon Simonsen f. i 1820, reiste i flg. kirkeboka til Brønnøy 1841.

Gaveartikler

KIOSK

BRØDRENE
HAUGEN A/S
 ØRMELENSENTERET — 7650 VERDAL

VARLONKEN 77

6 av de 7 raskeste

hadde skiutstyr

fra

Birger Stene

Vuku Bil-senter

Inneh.: Haga — Haugan

Tlf. 70734

R. Falstad Eftf.

KARL M. J. HOAS

Optikermester

7650 Verdal — Tlf. 78135

- D.2. Johannes Simonsen f. i 1821, d. i 1822.
 D.3. Gunnhild Simonsdatter f. i 1823. Videre oppl. mangler.
 D.4. Kristen Simonsen Sagvold f. i 1826, d. i 1917.
 x 1848 med Anne Nilsdatter Sagvold f. i 1819.
 E.1. Sirianna Kristensensdatter f. i 1852.
 x Martinus Sætran.
 F.1. Peter Martinussen Lund
 x Kristine Lund.
 G.1. Sverre Petersen Lund, d. ung i ei ulykke.
 F.2. Karl Martinussen Tosteigan, USA, ugift, gruvearbeider.
 F.3. Iver Martinussen Lund, USA, ugift, gruvearbeider.
 F.4. Eline Martinusdt Lund f. ca. 1888.
 x Petter Vangstad. Ingen barn.
 E.2. Marta Kristensdatter f. ca. 1857, d. i 1945.
 x Ole Kristiansen Danielstuen f. i 1858, d. i 1889.
 F.1. Karl Olsen Sagvold f. i 1878, d. i 1968.
 x Hanna Marie Eriksdatter Gren, f. i 1885.
 F.2. Aneus Olsen Sagvold f. i ? , USA, ugift.
 F.3. Kristen Olsen Sagvold f. i ?
 x Oline Gren, Blokko.
 F.4. Oline Olsdatter Sagvold f. i 1890, d. i 1965.
 x Martin Olsen Gren f. i 1879, d. i
 C.3. Enkem. Simon Jonsen Gren blir så i 1844 oppgift med enke
 Ingeborg Jakobsdatter f. i 1805. V-boka, bind V, side 350 (H.1)
 D.1. Ingeborg Simonsdatter, f. i 1845, reiste i 1873 til Sverige.
 Truleg gift.
 D.2. Andreas Simonsen Jermstad f. i 1848.
 x Ane Pedersdatter Jermstad f. i 1849.
 E.1. Julianna Andreasdatter Jermstad f. i 1878, d. i 1959. Syersk.
 E.2. Petra Andreasdatter f. i 1887, d. i 1970.
 x Ocar Ahlgren.
 E.3. Sofie Andreasdatter f. i 1887, d. i 1969
 x Peter Aneusen Prestmo f. i 1881, d. i 1953.
 D.3. Gunhild Simonsdatter Gren f. i 1850, d. i 1930.
 x Ellev Ellevsen Stubbe, f. i 1847, d. i 1929.
 E.1. Julie Ellevsdatter Stubbe f. i 1872, d. i 1909
 x Johan Martin Kristiansen f. i 1843, d. i 1915.
 Budde på Lidarenne v/Okkenhaug. Johan var sonen til den
 kjendte bygdehåndtverkeren «Kristian Makinbygger» Nes.
 E.2. Ellev Ellevsen Stubbe f. i 1878, d. i 1966. (Tingvold).
 x Ragnhild Petersdatter Lindset f. i 1877, d. i 1960.
 E.3. Sofie Ellevsdatter Stubbe f. i ? , d. i 1909.
 x Gustav Lundås. Ingen barn.
 E.4. Edvard Ellevsen Stubbe, f. i ? , d. i 1923.
 x Karoline Bratli f. ca. 1885, d. i 1975.
 E.5. Inga Ellevsdatter Stubbe f. i 1891, ugift, d. i 1912.
 B.5. Guru Simonsdatter f. i 1766 på Gaulstad
 x Peter Samuelsen Volden Verdal, f. ca. 1755.
 C.1. Samuel Petersen f. ca. 1797.
 C.2. Marit Petersdatter f. ca. 1799.
 C.3. Dorteia Petersdatter f. i 1803. Videre oppl. om denne fam. mangl.
 B.6. Dorteia Simonsdatter f. i 1769. Ugift i 1801, men hadde da en son
 Johannes og budde i Ogdal.
 B.7. Lars Simonsen Kulstad, f. i Gaulstad i 1774, d. i 1830.

Bjørnejakta hans Arnt Ulvillen

Av Johannes Overmo

Denne episoden er gjengitt i Johannes Kjesbu's bok «Bjørn- og elgjakter.» Den muntlige tradisjonen i Røsgrenda er litt forskjellig fra beskrivelsen i denne boka, og vi tar derfor med Røsgrend-tradisjonen her. Episoden hendte for omlag 150 år siden, og det er vel ingen i dag som kan si hvilke detaljer som er historisk korrekte. Men det har vel heller ikke så stor betydning. At episoden skjedde, er det imidlertid ingen som helst tvil om.

Det var først i juni, og det var sett bjørn innpå Lo'n. Loa er det gamle navnet på myrområdene mellom Hangan og Heggavola. Han bamsefar var ingen populær gjest på hamningsområdet, og to mann fra Ulvilla som hadde munnladningsgevær skulle prøve å få has på bamsen. Da de kom til Røe, ble de budt inn på en karsk, og den ene av dem som var glad i en liten en ble med inn, mens den andre var mer ivrig på bjørnejakta og strauk iverge alene. Han kom på Røsvollen og gikk inn. Det tok ikke så lang tid før en ungbjørn kom luskende oppover vollen. Arnt, som jegeren hette, ladde børsa, sikta og skaut. Men fulltreff ble det ikke, bjørnen kasta seg rundt og la på sprang vestgjennom Seteråsen. Arnt såg at han hadde skadet bjørnen, så han ladde børsa og fulgte etter. Men bjørnen la seg i bakhold bak ei nerluggu, og da han Arnt kom forbi, kom bjørnen byksende. Nerluggu var så nær stien at han Arnt ikke fikk tid til å skyte, de gamle våpnene var vel heller ikke så raske. Bjørnen slo børsa ut av hendene på han, og der ble en kamp på nevene mellom mann og bjørn. På en eller annen måte fikk Arnt tak i tunga på bjørnen. Dette hindre bjørnen i å bite og gav mannen muligheten til å komme seg opp på

ryggen til bjørnen. Der klamret han seg da fast og forsøkte så godt han kunne å komme seg fri fra bjørneklørne. Etter en langvarig kamp fikk han til slutt kniven opp av sliren og klarte å sende bjørnen over til de evige jaktmarker.

På morgenkvisten kom jegeren oppklort og stenket av blod ravende inn på gården på Røe. Karskdrikkene ble med ett edrue. Og han Arnt ble aldri mer seg selv etter denne episoden.

–Jeg sa jo jeg skulle bli kvitt ham i en fei...!

x i 1802 med Magnhild Jonsdatter Elnesvald, enke, f. ca. 1769, Lilleenget.

C.1. Simon Larsen Elnesvald f. i 1803.

x i 1828 med Barbro Jonsdatter Julnes f. i 1800.

D.1. Johannes Simonsen Elnesvald f. i 1828.

D.2. Lars Simonsen f. i 1830 på Tosteggan.

D.3. Simon Simonsen f. i 1832 på Elnesvald.

D.4. Cristen Simonsen f. i 1838 på Sundbyeng.

D.5. Maren Simonsdatter f. i 1841 på Sundbyeng.

Videre oppl. om denne fam. mangler. USA?

C.2. Jonas Larsen f. i 1808 på Elnesvald, d. i 1896.

x Marit Andersdatter Nessel f. i 1802, d. i 1892.

D.1. Mali Jonasdatter f. på Elnesvald i 1836, d. i 1837.

D.2. Lisbet Jonasdatter f. på Elnesvald i 1839.

x Peter Larsen Elnesvald f. i 1846.

E.1. Johannes Petersen Trøen f. i 1866.

x Birgitte Aneusdatter f. i 1879. Øverholmsslekta.

E.2. Lars Petersen f. i 1869. Rjukan.

E.3. Mikal Petersen Elnes f. i 1878, d. i 1912.

x Anna Oline Olsdt. Kleppen f. i 1878, d. i 1914.

Sjå V-boka bind V side 221. Åkran slekta.

E.4. Martin Petersen Elnes f. i 1875. Rjukan.

E.5. Paul Petersen Elnes.

E.6. Marie Petersen Elnes.

E.7. Anna Petersdatter Elnes.

D.2. Marta Jonasdatter Elnesvald f. i 1845, konf. i 1861. V. oppl. m.

Kilder:

Johan Helmo

Aneus Helmo

Tormod Aarholt

Bildet viser i første rekke fra venstre:

Jostein Tromsdal, Alf Garli, Hans Austli, Johan Johanson og Harry Garli. Bak fra v.: Olav Tromsdal, John Garli, Ola Storness, Jostein Wohlen, Olav Aasan og Hans Kristiansen.

INNDALS FOTBALLAG ANNO 1953.

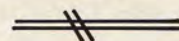
Først i 1950-åra hadde Inndal et svært godt bygdelag i fotball.

Dette bildet er tatt under en pokalturnering på Ronglan, der Klæbu og Vikvarvet deltok foruten Inndal og arrangørlaget Ronglan. Under denne turneringa gikk Inndal like godt til topps etter å ha slått Vikvarvet 4-0 i den første kampen og Ronglan 3-1 i finalekampen.

Alle kampene ble forøvrig spilt på samme dag på en hard grusbane.

Av resultater ellers nevner vi at Inndal i 1953/54 spilte 16 kamper, vant 12, 2 endte uavgjort og 2 med tap.

Målforskjell: 58-16.

Leif Lykke

Helgådalen i 1930-årene

Skogtaksten 1931

Min første kontakt med Helgådalen fikk jeg som partileder under taksten av Værdalsbrukets skoger sommeren 1931. Markarbeidet startet i begynnelsen av mai og mitt partis første oppgave var å takserer brukets skoger i Malsådalen. Partiet besto av Karl O. Sagvold, Ole Åkran, Sverre Leirset og meg. I kortere perioder arbeidet også forstkandidat Einar Sandbakken, og skogteknikerne Ivar Binde og Olaf Molberg sammen med oss.

Partiet møttes første gang i Vol-den. Sagvold skulle være kjentmann og gå med kompasset med en lang slepeline etter seg, mens Åkran og Leirset skulle klave alle trær på hver sin side av slepelinen innen en avstand av 5 m fra denne. Jeg husker at Sagvold blåste foraktelig i barten da han fikk utlevert kompasset. Han var så godt kjent, mente han, at kompass var helt unødvendig. Men pipen fikk fort en annen lyd da han oppdaget at han skulle gå kilometerlange linjer gjennom tett skog og treffe en bestemt pæle i grundlinjen.

Efterat redskapen var utlevert og instruksjonen gjennomgått labbet vi på våre ben innover Malsådalen med en ukes proviant på ryggen. Vi hadde fått anvist losji i Jeremiaskoja som lå under Tinnsklumpene etpar kilometer innenfor Greensseteren. Da vi kom dit våte og slitne viste det seg at sneen hadde klemte ihop koja om vinteren så der var intet blivende sted. Vi måtte returnere til Greensseteren og ta oss inn der, og den ble vårt oppholdssted under taksten i Malsådalen. Etter en ukes arbeide her kom det et voldsomt snefall og arbeidet måtte avbrytes inntil videre.

Efterat arbeidet i Malsådalen var ferdig flyttet vi til Skjækerdalen.

Den var både lang og bred og her ble vi lenge. Grundlinjen fra Skjækermoen til et stykke innenfor Kulslivolden var 12-13 km lang, og vinkelrett på denne gikk vi taksasjonslinjer med 300 m.s avstand fra skoggrense til skoggrense på begge dalsider. Disse taksasjonslinjer var ca. 4 km lange i gjennomsnitt.

Vi lå til å begynne med i den gamle Gjermstadkoja under Hardbakken. Det var et kummerlig losji og der fantes ingen ovn, men det var jo blitt sommer og varmt. Myggen plaget oss om natten og kleggen om dagen, og i ertesuppen som vi måtte koke ute var det like mye klegg som erter.

Da vi hadde arbeidet oss så langt utover dalen at det var hensiktsmessig å skifte losji, flyttet vi til den gamle skogstuen i Kulstaddalen på nordsiden av Dyrhaugen. Her var det et brukbart losji og stuens store aktivum var telefonforbindelse med Vestly hvor Oscar Figenschou og hans kone Petra bodde. Sagvold var meget interessert i alt som foregikk i bygden og ringte hver aften til Vestly for å spørre nytt. Samtalene var svært ensartet fra kveld til kveld og Sagvolds standardspørsmål var:

E' de' du Petra?

E' de' nå nytt uti bøgda?

Ingen som hi doi å inga oløkk?

Petra Figenschous svar var øiensynlig alltid benektende, for Sagvold var like skuffet hver aften.

Telefonen i Kulstaddalen var tilknyttet «Brukslinjen» som gikk fra et stort veggapparat på kontoret på Holmen til Skjækerdammen. Dette apparatet hadde også tilknytning bl.a. til Storlunet og Kverndalsdammen. Formålet med disse linjene var i første rekke å holde forbindelse med fløtningsdammene for reguler-

ing og koordinering av damvannet under fløtningen.

Linjen til Kulstaddalen ble senere forlenget til en nybygget koje i Gravedalen under Melaåsen og her inntraff en pussig episode. Sent en høst ringte det på veggapparatet på kontoret på Holmen og en stemme sa:

«Kor e' det her hæn?»

Han fikk til svar at det var Værdalsbrukets kontor i Vuku.

«Javel», sa stemmen, «men kor e' æ' hæn?»

Det viste seg å være en ogndaling som hadde vært på rypejakt og var kommet helt på villstrå i tett tåke. Han hadde funnet en koje med telefon og hadde ringt helt på måfå. Da han hadde beskrevet stuen og omgivelsene kunne vi snart slå fast at han var i Gravedalen og kunne sette ham på rett vei utover dalen. Han kom da også vel frem til Åkran.

Jeg kan nevne fra oppholdet i Skjækerdalen at vi under 3 ukers daglig tramping fra dalside til dalside så elgspor en eneste gang. Elgen var praktisk talt borte fra hele Trøndelag i begynnelsen av 1930 årene.

Da markarbeidet i Skjækerdalen var avsluttet flyttet vi til Brattåsen for å takserer skogene på Helgåsens nordside fra Brattåslunet til Fagerlivolden. Det var en slitsom jobb. Grundlinjen, som stort sett fulgte seterstien høyt oppe i åsen fra Brattåsen til et stykke innenfor «Glenna» var godt og vel 3 km. og vi gikk 10 takstlinjer vinkelrett på denne i det hengebratte terrenget fra elva og helt opp i skogbandet.

Værdalsbrukets øvrige skoger i Helgådalen ble taksert av et annet parti, mens mitt parti fortsatte taksten av brukets skoger i Vuku distrikt, delvis med nytt mannskap.

Skogsdriften

I januar 1932 ble jeg fast ansatt i Værdalsbruket som skogforvalter M. P. Moens assistent, og mitt arbeidsområde ble hele Værdalsbrukets eiendomskompleks.

Taksten i 1931 ga nedslående resultater og driftene ble i årene 1932 til 1936 sterkt innskrenket. Da det dessuten var vanskelige økonomiske tider ble forholdene kummerlige i skogdistriktene. Tømmerprisen var i begynnelsen av 1930 årene nede i kr. 10,- til kr. 11,- pr. m³ for tømmer levert lense i Trondhjemsfjorden. Timebetalingen for planting og annet kulturarbeide i skogen var kr. 0,50, for vanlig dagarbeide kr. 0,80, for fløting kr. 1,-, og akkordsatsene for tømmerhugst og kjøring var tilsvarende lave. Det var således ikke lett hverken for arbeidstaker eller arbeidsgiver å få endene til å møtes.

med øksen eller barkespaden.

Kjørernes utstyr var hest med doning og tømmeraks. Doningen besto av Bukk og Gjeit (bakkjelke). Bare bukken ble brukt ved slepekjøring hvor avstanden var relativt kort og terrenget helte ned mot lunneplassen. Bakkjelken ble brukt ved lengre kjøring på flat mark over myrer og vann eller i svakt hellende terreng.

I vinterhalvåret var tømmermåling, eller «tømming» som det ble kalt, daglig arbeide for skogfunksjonærene. Denne driftsmåling dannet grunnlaget for oppgjøret med huggere og kjørere. Alt tømmer ble fløtet dengang og virket var opplagt i høye lunner langs vassdragene, klart for utslag når vårflommen kom og hovedlensen på Øra var utlagt. Det ble fløtet i en rekke småelver og bivassdrag så tømmermålingen var et vid-

I vinterhalvåret var tømmermåling eller «tømming» til daglig, arbeide for skogfunksjonærene.

rotender samme vei og i samme plan Huggermerke og stokkenes lengde var påskrevet i toppenden av sagtømmeret og i rotenden av slipen. Under opplunningen av virket skulle driveren sidemerke tømmeret med 3 tydelige merker i hver ende av stokken. Værdalsbrukets sidemerke var en likesidet trekant. Driveren skulle også sørge for at lunnenes ender var fri for sne når måling skulle finne sted. Etterhvert som tømmeret ble målt ble det slått en strek med rødt bergkritt (Spansk) over endeflaten, og driveren endemerket hver stokk med «stukøks». Værdalsbrukets endemerke var en -V-. Sagtømmeret ble kappet i meterfot = 1/3 m i lengder fra 8 til 24 fot, og slipen i 1/2 m fra 6 til 16 hm. og 8 cm topp. Disse lange slipstokkene på opptil 16 hm. var til stadig forargelse i tømmerbindingene under fløtingen og største lengde ble snart nedsatt til 12 hm.

Toppdiameteren på sagtømmeret ble målt med «stikke» på middels kant. «Stikka» var en ca. 1/2 m lang trepinne hvor de aktuelle diametertrinn var markert med dype hakk. De aktuelle diametertrinn som man søkte for å oppnå størst mulig sagutbytte fremgår av nedenstående grunnprisliste for driften.

Tømmerkjøring i Vera. Hestedoningen besto av Bukk og Geit.

Både sagtømmer og slip ble rundbarket dengang forat virke skulle få tørke og være lettere håndterlig i fløtningen. Huggernes redskap var øks og svans. Enkelte hadde nok tatt i bruk barkespaden, men det var likevel et utrolig slit å rundbarke tømmeret når barken var frosset og bare spratt av i biter så store som en gammeldags femøring for hvert drag

løftig arbeide med lange marsjer i mørke både morgen og kveld for å nytte de korte vinterdagene.

Sagtømmer og slip var opplagt hver for seg, og virket ble ikke omrullet etter målingen, men sagtømmeret var opplagt slik at alle toppendene stakk ut av lunnene på begge sider omtrent i samme vertikale plan. Slipen var lunnet med alle

Toppmål	Meterfot = 1/3 meter.											
	24	22	20	18	17	16	15	14	13	12	11	10
Måls = 35 cm o.d.o.			0,89	0,79	0,74	0,70	0,64	0,54	0,50	0,45	0,41	0,36
Undermål = 28 cm			0,61	0,54	0,51	0,48	0,45	0,41	0,38	0,34	0,30	0,24
Enplank = 24 cm	0,60	0,55	0,45	0,42	0,39	0,35	0,28	0,25	0,22	0,20	0,19	
Batten = 21 cm	0,48	0,44	0,39	0,35	0,33	0,30	0,28	0,23	0,21	0,19	0,17	0,16
Smått = 18 cm	0,38	0,35	0,31	0,28	0,26	0,23	0,20	0,18	0,16	0,15	0,14	0,12
Sekstom = 16 cm	0,32	0,30	0,27	0,23	0,21	0,20	0,18	0,15	0,14	0,12	0,11	0,10
Femtom = 14 cm	0,28	0,25	0,23	0,19	0,17	0,16	0,15	0,13	0,12	0,11	0,09	0,08
Slip = 8 cm kappes i alle halvmeterlengder fra 6 til 16 hm.												

Grunnprisen for slipen er 90 øre pr. 100 halvmeter.

Tallene angir øre pr. stakk. Til denne pris ble det gitt et varierende % tillegg efter kjørelengde, terrengforhold, og skogens kvalitet (kvist og barktype). Tidligere hadde man også operert med ytterligere to diameterklasser, Overmål 37 cm og Grov 41 cm og større.

Det var driveren (kjøreren) som påtok seg hele driften. Han skaffet seg huggere og akkordbeløpet ble fordelt mellom driveren og huggerne efter avtale dem imellem.

Skogstuene var stort sett elendige efter nutidens målestokk. Det samme gjaldt stallene. De ble ofte satt opp mere eller mindre provisorisk av driverne selv. I de driftskontrakter som ble benyttet helt frem til begynnelsen av 1930 årene står det i pkt. 8: «Dersom skogstue og stall må oppføres taes dertil trevirke efter utvisning. Efter benyttelsen tilfaller huset bruket. Efter endt drift rengjøres skogstuene ordentlig».

Det sier seg selv at det måtte bli ytterst primitive boliger når driverne selv skulle sette dem opp av rått tømmer, kanskje senhøstes efter at sneen var kommet.

Kostholdet i skogstuene var ensidig og spartansk, og klær og sko ble utnyttet til siste fille. Når vadmelsbuksen var helt utslitt ble det gjerne sydd «lærvlabba» til ungene av de siste rester. Det var ungenes fottøy om vinteren. Om sommeren gikk de barbent eller brukte tresko. Unge mennesker som lever i dagens «Kjøp og kast» samfund kan neppe sette seg inn i forholdene dengang.

Fløtningen

Arbeidet med å legge ut hovedlensen på Verdalsøra kunne som regel begynne rundt månedsskiftet april/mai, avhengig av hvor tidlig elvene rensket seg for is. Pæling i elvelensen og utlegging av bommer både i elvelensen og i sjølensen tok gjerne ca. 3 uker, og utslag og fløtning kunne som regel begynne i siste halvdel av mai.

Nu ble det liv i alle bekker og elver hvor tømmeret fra vinterens drifter hadde tørket så noenlunde i lunnene langs vassdragene. Fløtning var et populært arbeide og vi hadde lange lister med navn på de som ville være med. Timebetalingen for fløtning var litt høyere enn time-

betaling for annet dagarbeide, men det var nok mest sporten og spenningen som tiltrakk alle «gutter» mellom 18 og 70 år.

Særlig var fløtningen i de mindre elvene populær. Selv om det var fløtningsdam i vassdraget var man her mere avhengig av frivannsføringen, og arbeidet begynte gjerne ved 3-4 tiden om ettermiddagen når småelvene steg efter en varm vårdag. Arbeidet varte da til rundt midnatt, og det var en egen rar stemning over dette arbeidet i de lyse vårnetter.

I begynnelsen av 1930 årene hadde Værdalsbruket mellom 30 og 40 fløtningsdammer i hovedvassdrag og bivassdrag. De små dammene i bivassdragene ble hovedsaklig be-

Fra Forlandet. Brukte vi for lite damvann, fikk vi tømmerbindinger i fossene og skade på tømmeret.

nyttet til fløtningen i vedkommende vassdrag. De tre dammene i hovedvassdrag ved Veravatn, Skjækervatn og Innsvatn ble benyttet til fløtningen i hovedvassdragene sålenge det var nok vann i dem eller til «tømmerenden» var nede i hovedlensen på Verdalsøra.

Jeg nevnte foran at regulering av dammene og slipping av damvann ble koordinert ved hjelp av damtelefonene som hadde forbindelse direkte til brukskontoret på Holmen. Når tømmerenden var kommet til Skjækerfossen måtte damvannet fra Storlundammen og Skjækerdammen slippes slik at vannet kom omtrent samtidig til Skjækerfossen, og når tømmeret hadde nådd sammenløpet mellom Inna og Helgåa måtte damvannet fra Inna komme til sammenløpet omtrent samtidig som vannet fra Skjækra og Helgåa. Av erfaring visste vi hvor lang tid damvannet brukte fra dammene til de forskjellige steder i vassdragene, men tiden kunne variere ganske meget avhengig av hvor mye «frivann» vi hadde i elvene. Det var derfor en interessant, men vanskelig kabal å få til å gå opp, og det hendte nok at den ikke gjorde det og da gikk det galt. Brukte vi for lite vann fikk vi

tømmerbindinger i fossene og skade på tømmeret og brukte vi for mye vann la tømmeret seg høyt opp på alle stenørene, særlig fra Vuku og utover, og det var slitsomt å få det tilvanns igjen når vannstanden sank utover sommeren.

Veler og trafikk

Mangt har forandret seg siden 1930 årene, men det som kanskje har forandret seg mest er vei- og trafikkforholdene.

Veiene i Helgådalen var smale og dårlige og under teleløsningen om våren ufremkommelige for allslags trafikk. Vinters tid ble Helgådalsveien brøytet med hest oppover til Otmoenget. Etter hvert snefall ble veien smalere og brøytekantene høyere så det skulle ikke mye vind til før den føk igjen. Fra Otmoenget til Vera ble veien ikke brøytet, men Veresbyggene kjørte opp veien med flere hester i følge på tryger når føreforholdene tillot det. Om våren når sneen smeltet ble den hårdtrampete «trygveien» etter hestene stående igjen som en rygg midt i veibanen.

Om vinteren var det som regel ikke brøytet bilvei lengre opp enn til Volden. Herfra var det å ta skiene fatt enten man skulle til Skjæker-

Første bil til Vera. 19/6 1924. M.P. Moen ved rattet, videre Beda Tronsmo, ?, Birte Tronsmo og Johan Getz.

dalen, Juldalen eller Vera. Det kunne være slitsomt mange ganger i dårlig føre. Rød-blå-grønn eller fiolett skismurning var ikke oppfunnet, og det gikk på parafinvoks og «attglette» ski. Et stykke parafinvoks så stort som to fyrstikkesker kostet 10 øre, og var alltid med i ryggsekken om vinteren. Enkelte gange brukte jeg hesteskyss fra Volden oppover dalen. Julius Kolstad var skysskar for meg. Han hadde en liten blakk fjording som var svært lavt giret. Det gikk fot for fot oppover dalen, men tiden falt aldri lang i Julius Kolstads selskap. Han var full av historier, men jeg kan ikke huske en eneste som egner seg til gjengivelse på trykk.

Biler var det ikke mange av. Mellom Bredingsberg og Volden kan jeg huske følgende biler: Inge-mann Liff i Vuku hadde bil og drev skysstrafikk. I Østgrunnen fantes en bil. I Volden hadde Olaf Varslot en liten lastebil. Han skyssset meg en gang i 1931 fra Volden til Verdalsøra. Da vi kjørte opp bakkene fra Volden mot Byna fusket motoren og jeg bemerket at den bare gikk på 3 cylindre. «Æ ska' puss' plugga når æ kjæm på Øra,» var Olaf Varslots svar. Skogforvalter Moen hadde bil og selv hadde jeg en åpen liten Fiat model 1926.

Det som kanskje har forandret seg mest siden 1930-årene er vei- og trafikkforholdene. Parti fra Veresvelen over Djupdalen med Djupdalsbroen i bakgrunnen.

Ovenfor Volden fantes såvidt jeg husker ingen bil, men skogformann Oscar Figenschou var utstyrt med et tungt beist av en motorsyssel. Det var en stor Harley Davidson med to cylindret motor. Figenschou og motorsykkelen ble aldri gode venner. Når Figenschou hadde vært innom brukskontoret på Holmen og hans motorsyssel startet med et brøl på gårdsplassen, var det best å søke dekning. Da stod grusspruten høyt over taket.

Bilene var primitive sammenlignet med dagens kjøretøyer, bilgummien var dårlig og punktering forekom ofte. Særlig plagsom var hestesko-sømmen som lå igjen overalt på veiene etter den relativt store trafikk med hester. På grund av hodets spesielle form hadde den lett for å sprette opp og stikke seg inn i dekkene. Spesielle vinterdekk eller piggdekk fantes ikke og piggkjett-inger var ennå ikke tatt i bruk.

Vanlige snekjettinger uten pigger ble brukt. Disse ble fort slitt og var da nesten verre enn ingenting. Mange gang har jeg sveivet i sikk-sakk på blankisen utover Helgådalen og dels havnet på gal side av veien og dels i grøften. Dette medførte imidlertid ingen katastrofe fordi trafikken var minimal og farten nødvendigvis moderat. Det var slett ikke hver uke man møtte en annen bil på veien. Batteriene var også svake og ble det for mange kuldegrader var det bare å ta håndsveiven fatt for å få start på motoren, og fikk man ikke start, nyttet det ikke å sette seg til å vente for å få slep av en annen bil som passerte. Det kunne komme til å ta noen dager.

Ja mangt har forandret seg siden 1930 årene — mye til det bedre og noe til det verre — avhengig av fra hvilken synsvinkel man betrakter utviklingen.

Asbjørn Røstad A/S

Kontor/Verksted: Tlf. (076) 78 328
Privat: Tlf. (076) 78 378

Alt i brød og konditorvarer INNHERREDSBAKERIET A/S

Holmens Servicesenter

Tlf. 78 040

BYGGMESTER Oddmund Kvernmo AUT. ENTREPRENØR

Tlf. kontor 78 940 - Tlf. privat 78 434

SPRAKK DEN

Slik kan det gå med alle hydraulikkslanger.
— Når uheldet er ute er det godt å vite at vår

**KVIKK-SERVICE PÅ
INDUSTRIOMRADET**

står klar til å hjelpe deg — gjerne mens du
venter.

Vi fører også Sunfab pumper, kraftoverføringer,
armaturer, tanker, ventiler og andre hydrauliske
komponenter.

Oyhaugen

Trøndelag, 7650 Verdal
Tlf. (076) 78 073

VUKU AUTO

NYE OG BRUKTE BILER

SUBARU — FIAT

Humor og replikk- veksling i gamle dager

Ol'Tåmmåsa budde i Nord-Vera og var skredder. Gammel-Ola Strådala var smed. Disse to drev stadig harselering og ordkløyving med hverandre.

En gang de var i godt lag bemerket Gammel-Ola til Ol'Tåmmåsa: «Du e nu just ingen skredder, du e nu meir som i naunøtt.»

Hvoretter skredderen øyeblikkelig kvitterte: «Å ja, du e nu heiller itj så svært te sme, de e nu bærre så my du e svart».

Nye fuglearter i Helgådalen

Av Arnstein Indahl

I de siste ti åra har Helgådalen hatt besøk av noen arter som ikke har hørt til blant de vanligste fuglearter. Før kunne man bare registrere noen få individ av disse arter, som mellomlandet på høst/vårtrekket - eller som var på rekognosering oppover dalen. Men disse artene ser det nå ut som har slått seg til ro, og må betegnes som nye arter for Helgådalen.

Den ene av dem, Horndykkeren, kom til dalen 1965. De første individene ble vistnok registrert et par år tidligere, men da ikke hekkende. Horndykkeren er 35 cm lang og hører til under familien Lappdykkere. Den har en karakteristisk farvetegning på hode og hals, redet legges i myrete småtjern med siv- og starrvegetasjon. Redet bygges på vannet, dvs. den samler starr og planterester og bygger seg et flytende rede. Når ungene er utklekket tar den dem på ryggen og svømmer og dykker. Som de fleste dykkere er ikke Horndykkeren noen «landfugl», den har føttene festet så langt bak på kroppen at når den en eller annen gang prøver seg på å gå litt, virker den klosset og komisk. Men dette skulle tydelig vise at den er tilpasset vannet. Når den blir skremt, dykker den og svømmer lenge under vann, men til vanlig så er den lite sky, man kan komme den på nokså nært hold. Det er en vakker og artig fugleart som vi har fått hit til dalen. Dens hekkeområde omfatter som sagt våtmark - og de få våtmarker vi har oppover dalen må for all del vernes for fremtiden.

Den andre forholdsvis nye arten er Hettemåken. Hettemåken er kanskje for de fleste mere kjent enn Horndykkeren. Men vi har ikke hatt denne fast hekkende før for to år siden. Denne fuglen hekker i et spe-

sielt område rundt Ulvillå. Den er som Horndykkeren og foretrekker våtmark, myrer med et vann like ved. Dette er en kolonihekkende fugl, antallet i hver koloni varierer meget. Hettemåken er meget lett-kjennelig på sin svartbrune hette. Redet bygger den av grove strå og annet materiale som t.d. pinner o.l. Den er egentlig en kystfugl, men den er etter hvert blitt mer vanlig å se innover landet også. Dessuten er den ikke uvanlig å se i lag med dens nære slektning, fiskemåken, når bonden pløyer eller harver åkeren sin. Den hører til under familien måker eller laridae som det så fint heter på latin. Hettemåken er som Horndykkeren en artig fugl. Den holder som sagt til i kolonier, og når ungene er kommet til verden lever de meget farefullt. Selv om de holder seg til redet hender det ofte at koloniområdet får uventet besøk. Når så skjer løper ungen et stykke bort fra redet og gjemmer seg. Når faren er over og ungen begynner på veien til sitt hjem, hender det ofte at tilbakeveien blir den farligste for ungen. Den har trengt seg inn på andre måkers område og dette tolereres ikke. Derfor må mang en hettemåkeunge bøte med livet. Rivalisering er meget vanlig hos kolonihekkende arter. Hettemåken er som alle andre arter en nødvendig fugl, selv om mange ser på måker i det hele som noen ugagnsfugler. Men husk da på at alle fuglearter må være representert for at alt i naturen skal fungere perfekt uten menneskets innblanding.

Den neste gjesten som har vært en flittig gjest i de senere år er Brushanen. Brushanen er ca. 32 cm høy, mens Brushøna er ca. 25 cm høy. Brushanen har en meget vakker og farverik parringsdrakt, og rundt

halsen har den en flott fjærkrans som den vider ut når den spiller. Spiller ja, brushanene utfører et parringsspill i likhet med tiur, orrhane og dobbeltbekkasin. Den har sine spille-plasser lagt til tørre områder ute på myrer etc. Det påstås at ingen av brushanene har de samme farver i fjærdrakten, mens hunnen eller høna har litt mer sparsommelige farver i fjærdrakten. Farvene hos hunnene er gråbrun med sorte hjertemønster på ryggen, hvit underside.

Som hos de fleste fuglearter, er det også hos denne hunnen som velger make. Under spillet sitter hunnene i utkanten av arenaen, mens hannene spiller, eller slåss kan man vel kalle det, velger hunnen ut den hannen som får parre seg med henne. Hannen flyr så bort til hunnen og parringen foregår. Hannen flyr så tilbake til leikplassen. Hannene «duger» nemlig ikke til noe annet enn å parre seg med hunnen, ruging og ungepass er hunnens oppgave. Så det skjer altså ingen parringdannelse. I den perioden klekkingen foregår er hunnen meget vaksom og sky, og bør ikke forstyrres. Skulle du engang få lyst til å oppleve det meget fasinende brushanespillet bør du opptre varsomt og forsiktig, det skal ingen ting til for at fuglene flyr sin vei.

Brushanene mister sin parringsdrakt i midten av juni og kan til forveksling minne om hunnen. Brushanen hører til under familien vadere. Å påstå at denne fuglen hekker nede i dalen er vel feil å si, men tar man seg en tur til fjells vil man hvis man er heldig treffe på den. Men jeg vet av steder her nede i dalen hvor den spiller, selv om jeg ikke har truffet på et rede — ennå.

Ellers så varierer fuglelivet i Helgådalen-Ulvilla og ned til Øra meget. Noen arter er fåtallige mens andre igjen er det motsatte. En av de arter som er på god vei nedover nå er som de sikkert vet skogsfuglen, spesielt tiuren da. Den er den hønsefugl som for øyeblikket er hardest beskattet. Det er så mange ingredienser som kommer fram når man skal vurdere om hvem som har skylden for nedgangen i storfuglbestanden, men en ting er ihvertfall sikkert, mennesket er nok ikke helt uskyldig. Så spør det da om tiuren - og andre skogshøns tåler vårt inntog i naturen, så den økologiske balansen fortsatt holdes ved like, uten vår hjelp.

Jeg skulle kanskje ha tatt med et par fuglearter til, men Canadagåsa ble omtalt i Helgådals-Nytt 1975. Men jeg kan jo i farten nevne at det finnes to arter av Canadagås i Amerika, the great and the small Canada goose. Den «store» gåsa veier ca. 5-7 kg og er den samme som vi har her. Den andre veier ca. 2 kg og er betydelig mindre. Denne gåsa som er her er meget tam, men vil om noen få år være vill. Dette er i hvertfall planen, for enkelte steder her til lands drives det åskyt etter gjessene for på den måten få den snarest mulig vill.

Til slutt vil jeg oppfordre deg som har lest dette til å være med å verne om områder som har betydning for den fremtidige eksistens for naturens innboere. Mister vi en fugl eller dyreart vil det snart gå hardt ut over en annen. Og en gang må vi vel slutte å håpe det beste, men heller innse at noe må gjøres før det er for sent.....

I samarbeid med Østlandske
Spennbetong A.S., Hønefoss og
Vestlandske Spennbetong A.S.,
Hareid

**NORDENFJELDSKE
SPENNBETONG A.S**

Boks 7, 7651 Verdal
Telefon 076 78 405

ØSTSPENN

VESTSPENN

NORSPENN

Fra Johannes O. Klukken, Osakis, Minn., har vi fått følgende minneskrift, som han skrev om sin nabo og venn i sin barndomstid på Storholmen, Peder O. Mæhlen. Klukken er nå 90 år gammel, men følger interessert med alt som skjer her i gamlelandet.

Dette minneskrift skrev han for om lag 40 år siden.

Peder Olsen Mæhlen fotografert på Hyllfjellet ca. 1910.

Ja - de va den historia om'n Per

naar'n skul tenn paa pipa, og fortæl om elgen paa same gong. Han Per va en svær kar aat os onga. Naar han sat sæ paa benken, og fortalte saa va'n en heil helt i vort omdømme. Han va elg-huntar, og ha ei fin blank «Krag Jørgensen» som'n sæt opet vægga, og som vi fik sæt fingra bort paa som gong og kjend paa. De va børs de, sju-du, som skaut saa beint at elgen dat og va dau me ein gong. Og æ ska sei dæ, at'n Per kun fortæl baade bjøn og elg historia, saa haare paa os smaatrold nesten reist sæ beint op.

Aassaa kun'n røik tobak. Fortælinga og røikinga maat ligsom gaa si om si, saa vi onga fik baade hør og sjaa. Og glaama gjor vi, skæ sei dæ, saa augan nerepaa hong utanpaa.

Men trur du it at uhelle var der ret som de va. Nesten kvar gong han to fram pipa, saa va'a aldeles tjet baade i framenden og i bakenden. Og'n Per maat syg og blaas i begge ender. De va harmelig at pipa skul slaa sæ vrang nu naa historia bynt og bli saa spennanes. Men de fik it hjelp. Pipa maat bli brugbar. De va endog tider den va saa traassig at ei lang flis maat stikkes gjennom magan paa a, etterpaa kun de høres ut so de va surmelk langt ini invaala paa'n, naar'n Per holt paa og saug paa a.

Aassaa karva'n tobak av en rull skraa tobak. Kniven skar saa fine skiver nedover mod tomlen som saag ud som en brugt hugstab. Saa rulla'n og plukka tobaken i handa til den va som røktobak.

Nu va historia og kommi saa langt at vi bynt og sjaa naa glimt taa elgen bort i skogen, og vi sto bærre og skalv og holt pusten. De va et kritisk øieblik nu, for pipa skul tendes paa, og elgen skulde passes naar'n kom paa skudhold, aa vi va aldeles ræd at'n Per vart fer sein me naa. Vær og vær vart de, for de va den leihet at'n Per ha bærre eit eneste sted at ripe av fyrstikken paa, lite grand neafor ryggen paa høger sia, aa de va saa uhendi naar'n sat. Han maat ligsom let paa sæ paa ei si, ellers maat'n op me foten for hver gong, for aa faa de te. Ataat alt de meir, brugt'n taa de der gammeldags svovelfyrstikker som skafte brækte av nesten bestandi. Og va'n saa heldig at skabe ild i dem, saa vart de en lang periode av lugt, før de ble flamme.

Nu bynt de endelig og bli alvor me og faa eld paa pipa, men saa va elgen der og, og de maat sigtes godt nu, og den ene fyrstikk efter den an brand inaat finger-negla hans Per og dat ne. Av og te va de en anstrengels for at faa den siste gnist op i pipa, men alti ferseint. Og de ble it før Krag Jørgensen dundra laus og elgen dat aldeles dau, at de kom røyk utav pipen hans Per.

J.O.K.

1/2 ALBERTSEN & DILLAN
CEMENTVAREFABRIKK
7650 VERDAL

M. STORNÆSS
Eftf.

Knut Enes

VUKU

**Grødem &
Dyrseth A/S**

BILFORRETNING — VERKSTED
SERVICE — KRANBIL

SAAB

SCANIA

Avdeling Verdal

Telefon: Sentralbord 78701

BYGGMESTER

Trygve Kolstad

Tlf. 78469

VERDAL

GAMMELT

Bildet viser lærer og elever ved Volden skole i 1916.

1. rekke fra v.: Ingeborg Langdal, Ruth Elnes, Anna Varslot, Oline Bynahaug, Jørgine Kolstad, Petra Langdal og Henrikke Bynahaug.

2. rekke fra v.: Gudrun Helmo, Borghild Varslot, Sofie Haugan, Signe Lerhagen, Magna Kolstad, Sara Langdal, Karen Langdal, Alfred Varslot og Ole J. Haugan.

3. rekke fra v.: Sverre Leirset, Bernt Haugan, Inga Bjørkhaug, Ragna Langdal, Tora Leirset, Ella Sagvold, Olga Elnes og Martin Holmen.

Bakerste rekke fra v.: Johannes Nonset, John Kulslø, ? (dreng i Byna), Iver Langdal, Bernhard Varslot, Petter Kolstad, Petter Langdal, John Trøbak og Rudolf Langdal.

Martin Holmens første biltur til Vera (ca. 1925). Bildet er tatt ved Djupdalsbrua, og viser f.v. Martin Holmen, Trygve Helgås og Olaf Helgås.

17. mai feiring i Ulvilla 1931.

Foran fra venstre: Einar Holmli, Marta Brønstad, Ingrid Kjesbu Brønstad og Magne Kjesbu. Til høyre lærer Peder Brønstad.

ERA BYGDA

Skogsarbeiderlag ca. 1920.
Foran fra v.: Ole Årstad, Tomas Holmsberg, Gustav Sagmo, (?), og Johan Sakshaug.

Framhaldskolen 1916, Kirkestua, Vuku.
Foran fra v.: Ingeborg Dillan (Forbord), Johanna Kvello, Trygve Okkenhaug, Ingeborg Halseth, Gudrun Heir (Balgård) og Helga Heir (Landfald)
Bak fra v.: Iver Odin Helmo, Harald Ingemar Overmo, Arne Okkenhaug og Einar Holmen.

«På Steinkjersannan i ungdoms år»

Joda, de var stramme disse soldatene av edel årgang. Det var i de tider rundt 1920 - lenge før AG-3 og batteldressen var oppfunnet - den tid soldater var soldater. En skikkelig soldat måtte ha blanke knapper i våpenkjolen for å få jentehjerter til å slå over i galopp. Og med «krageren» ved foten verrr- var de klar til å forsvare fedrelandet.

S.H.

De stramme soldatene er fra venstre Ole Åkran, Arne Leirset, Paul Helden og Jon Grunnmo.

HELGÅA

EN VARIERT NATURPERLE

Av Lasse Johnson

I vestre enden av det over 6 km² store Veresvatnet, like ved gården Tronsmoen begynner Helgåa sin eventyrlige vandring fra fjellgrenda Vera og nedover mot fjorden. En strekning på 60-70 km, og med et fall på bortimot 400 m.

For en stor del av bygdas befolkning er Helgåa en ganske alminnelig elv som flyter stille og fredelig fra Brattåsen og nedover,

avbrutt bare av et par fossefall som bryter forstyrrende inn i elvens vanlige rytme. Men noen få vet også noe mer: De vet at ovenfor Brattåsen og innover Forlandet finnes alle variasjoner i fossefall, stille lun, farlige stryk, steilbratte blåberg, kilometerlange skoglier med stor gammelskog, en misunnelsesverdig flora og fauna, og ikke minst finnes minnesmerker fra forgygde dager, vesentlige eller

uvesentlige, det får bli opp til hver enkelt iaktaker å vurdere. For den som har hatt gleden av å følge Helgåas vandring fra Veragrenda og ned til bebyggelsen i øvre Helgådalen finnes det ingen tvil: Dette er natur! Dette er storslagen norsk natur.

Det er selvsagt helt umulig å beskrive de inntrykk og den sinnstemning som kommer over en som får anledning til selv å oppleve dette eventyr, dette skuespill av natur og naturkrefter som gjennom årtusener har gjort sitt til å forme landskapet slik vi ser det i dag.

Optimister som vi er gjør vi likevel et forsøk på en vandring i lag med Helgåa en vakker sensommerdag:

Like nedenfor Tronsmoen finner vi det som i daglig tale kalles for Tronsmo-øset, og som er den egentlige begynnelse til Helgåa. Ikke langt nedenfor kommer vi til Bomlunet, et stort lun i elva som gjennom tidene har vært til mye bry for tømmerfløterne. Her måtte det utlegges tømmerbommer før fløtingen begynte, for å hindre tømmeret i å gå inn i alle viker og krinkelkroker, og mye av tømmeret måtte også til sist trekkes ut av lunet ved hjelp av bommer og robåter. Litt lenger nede finner vi Beverlunet, også et ganske stort lun, og som navnet tilsier har det her vært tilhold av bever. (1850-60 åra). Noe lenger nede ligger Sagstellingsvika. Sagstellinger var vel egentlig en slags rampe som var oppbygget av tømmerstokker og beregnet for skur av tømmer for hånd. Stokken ble lagt opp på sagstellingerne, og skuren foregikk ved hjelp av en langvedsag som ble betjent av to mann, hvor den ene sto under stokken og dro nedover, mens den andre sto ovenfor og dro oppover. Dette

Storlundammen fungerte også som bro over elven helt frem til 1960-årene.

var et svært tungt og framfor alt møysommelig arbeid, men planker og bord ble det.

På vår vandring har vi allerede passert småbruket Rønningen, en vakker plass med sin egen historie, og som vi håper å komme nærmere tilbake til i en senere utgave av Helgådals-Nytt.

Omsider kommer vi til Storlundammen, i dag en nedlagt og delvis demontert fløtningsdam. Men «ruinene» står der fremdeles og minner oss om det skuespill som foregikk hver vår når titusener av tømmerstokker skulle slippes igjennom, etter at de på forhånd var samlet i en bom ovenfor dammen. Dette tømmerlippet var delvis imøtesett med spenning og nysgjerrighet, og det var som regel oppmøtt en del tilskuere både fra nabolaget og fra bygda forøvrig. Storlundammen fungerte også i den tid, forøvrig helt frem til 1960 årene, som bro (veg) over elven. Smal riktig nok, og med skarp kurve både ved inn- og utkjøring, men frem kom de for det meste.

Straks vi forlater Storlundammen er vi nede i Litl-lunet, egentlig bare en tilhenger i øvre del av Storlunet, som ligger der i all sin prakt. På vest-siden av Storlunet finner vi Storlunvollen, et lite fortidsminne om seterdrift, kuraut og kubjeller, myriader av insekter, hardt slit og friskt liv i herlige sommerkvelder. Storlunet forbindes vel i dag først og fremst med gården med samme navn som ligger på østsiden av lunet, og som fremdeles har en snev av svundne tiders kultur, hvor det ennu forekommer ekte seter-rømme og hjemmelaget fjellsmør. Og hvis du på din rastløse vandring tar deg tid til å stikke innom kan du få en avslappende samtale over en kruttsterk kaffekopp, om fjell og natur, om vilt og fisk, om jakt og fangst, ja kort sagt om alt du måtte ønske å konversere om. Her kan du saktens lure på om begrepet stress egentlig forekommer.

Men vår vandring i dag tilsier at vi må videre. Like nedenfor Stor-

lunet er vi ved Storaurehola, et litt dypere parti i Helgåa hvor mang en storaure gjennom tidene har måttet forlate sitt våte element til fordel for sine etterstrebere.

Fra Tronsmo-oset og ned til Storlunet har Helgåa beveget seg i vest-nordvestlig retning. Fra Storlunet og videre blir retningen mer på nord, og vi finner her Flåtjønnebekken som kommer fra Flåtjønna, nordøst for Storlunet. Herfra er det ikke lang veg ned til Holmlunet, et pent og stille lun like ved Holmlunhøa. Navnet Holmlunhøa, eller rettere sagt Høa, betegner en noe høyere ås i terrenget. Holmlunet og Holmlunhøa har forbindelse med Tverråholmen, en slags inngang til denne historiske boplass. Og like nedenfor møter vi også Tverråa der den forener seg med Helgåa. Over Tverråa, like før denne renner ut i Helgåa er der et spenn (provisorisk hengebro) laget av to forholdsvis tynne virer med nedhengere og langsgående raier av tre som hviler på såkalte slipperter. Dette spennet er vel egentlig oppsatt for å avhjelpe fløterne med å komme over Tverråa under tømmerfløtningen, men det var også et meget viktig forbindelsesledd på forskjellige andre områder, f.eks. på turer innover Tverrådalen, Storbekk-

dalen og videre mot Skjækerdalen.

Der Tverråa renner ut i Helgåa gjør sistnevnte rett vinkel og fortsetter siden i vestlig retning. Like nedenfor Tverråens utløp kommer vi til et nytt spenn, Bikkjefoss-spennet. Denne broen er bygget like ovenfor Bikkjefossen (lokalnavnet er Bikkjefitta) på grunn av at her var elven på sitt smaleste. Det var nok ingen som tenkte på at her var det også ganske nifst å gå over, med fosse-duren og skumsprøyten like under. Dette spennet hadde kun til hensikt å holde forbindelsen mellom nordsi- og sørsikarene under tømmerfløtningen.

Partiet nedenfor Bikkjefossen har navnet Dauberga. En kan selvsagt filosofere over opprinnelsen til et slikt navn, og vil sansynligvis komme til forskjellige konklusjoner. Terrenget virker kanskje noe daudt, hvor elven bryter seg veg med småe stryk, småe lun og småe fosser, noe som hverken er stryk, lun eller fosser, men noe midt i millom, og fremfor alt noe spesielt. Eller kanskje navnet Dauberga har en mer historisk bakgrunn? Vi vet at det en gang under tømmerfløting her var en ved navn Kristian som ble tatt av elven og ført videre utover fossen nedenfor, som den dag i dag kalles for Kristian-

Bikkjefoss-spennet. Det var nok ingen som tenkte på at her var det ganske nifst å gå over, med fosse-duren og skumsprøyten like under.

fossen. Vedkommende ble senere funnet igjen i hølen under fossen, en svært dyp høl som i dag går under navnet Kristianhølen. Bare et lite stryk forbinder Kristianhølen med Svensklunet, et ganske stort og djupt lun som ender i noen kvasse stryk før vannmasene kaster seg utfor den høye og imponerende Svensklunfossen. Tar vi en snartur fra Svensklunet og nordover kommer vi til Flyseteren. Husene er forfalne, men de er der fremdeles og taler sitt tydelige språk om gamle dagers kultur og levesett. Her var det forøvrig Henry Oliver Rinnan og en del av hans medhjelpere ble overmannet etter frigjøringen i 1945.

På sydsiden av Svensklunet, like ved utløpet er det en gammel liten tømmerkoie. Dette er en fløterkoie som fremdeles er inntakt og som for det meste i dag benyttes av sportsfiskerne når styggværet blir for voldsomt. Nedenfor Svensklunfossen har vi Bekkalunfossen og videre Bekkalunet. Her kommer Jupdalsbekken ned og her finner vi gamle steinkister og steinkar, forbygninger som i sin tid ble gjort for å lette tømmerstokkens vandring nedover elven. Dette er gamle byggverk som er mesterlig utført med minimale hjelpemidler og for dårlig betaling, men det er minnesmerker som vil bli stående i mange hundre, kanskje tusen år. Her nede har vi også Aurehola. Dette var, og er også i dag et yndet sted for sportsfiskeren, selv om størrelsen på fisken ikke er den samme som den en gang var. Her har vi igjen et spenn over elven, og videre nedover har vi Svartlunet, Storsteinlunet, Storbekklunet og Hommelbergsteinene. Storparten av de navnene som her forekommer er sikkert for det meste navn som er pålagt av tømmerfløterne gjennom tidene. Det var jo de som hadde mest bry med alle disse fosser, stryk og lun under sitt arbeid med tømmerstokken om våren. Men det er gode og betegnende navn som vil bli stående i alle tider. Partiet på nordsiden av elven fra Bekkalunet og

Dauberga.

Terrenget virker kanskje noe daudt. Elven bryter seg veg med småe lun og småe fosser, men terrenget har noe spesielt over seg.

nedover mot Fagerlifossene kalles for Hommelberga. Dette er et vilt og uveisomt terreng der det er vanskelig å finne feste for menneskefoten. Det er steilbratte berg med enkelte kløfter og hyller i mellom, hvor skog og annen vegetasjon har klort seg fast. Her har det i lange tider vært tilhold av et kongeørnpar som år om annet har fødd frem en eller kanskje to kyllinger, og dermed gjort sitt for å bevare arten. Det er et fasinerende syn når du en blank sommerdag kan se ørneparet sveve på rolige vinger høyt oppe mellom skyene. Inn under Hommelberga er det også en bemerkelsesverdig flora hvor det forekommer ganske unike planter som kanskje ingen vet hvorledes de er kommet dit. Et område her blir da også betegnende nok kalt for Plante-hagen.

Vi kommer nu til Litlbekklunet, og like nedenfor til øvre Fagerlifossen som munner ut i Litl-lunet, som igjen forener seg med nedre Fagerlifossen. Etter at vi møysommelig har passert Hommelberga og Fagerlifossene er vi omsider kommet ned til Fagerlivollen. Hva navnet kommer av vet kanskje ingen. Det har vel neppe noen gang vært seter-

voll her, til det er terrenget for ublidt. Men her er en liten grønn voll like ved elven før terrenget igjen reiser seg steilbratt oppover mot Fagerlifjellet. Her på vollen står en liten tømmerkoie, og hvis vi gransker riktig nøye vil vi finne kulehull både i taket og i vindussprossene på østsiden. Det var her at resten av Rinnanbanden måtte kapitulere i 1945.

Like nedenfor koia er det en snau-glenne fra elva og oppover mot fjellet. Dette kommer av at det årlig-års går snøras her fra toppen av fjellet, og som tar med seg alt som er av vegetasjon. Dette partiet blir i daglig tale kalt for Glenna. Hadde vi bare hatt nok med tid skulle vi så gjerne tatt en tur opp til toppen av Fagerlifjellet. Her hadde vi i så fall funnet kanskje Verdalens vakreste utsikt. I klarvær kan en herfra se langt ut over Trondheimsfjorden, og mot øst innfanges de svære fjellformasjoner på svensk side, så som Steuker, Mannshøgarna, Sukkertoppen, Anjanskutan og enda flere.

Men et slikt sidesprang vil nok ta for mye tid så vi beveger oss i noen hundre meter langs med Fagerlilunet, hvor terrenget er noe blidere

Kristianfossen med Kristianhølen under.

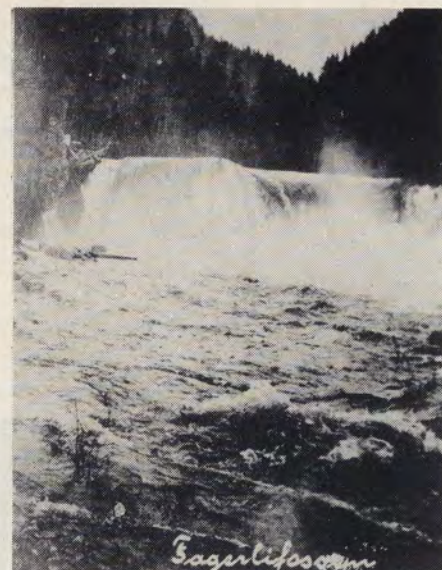
og vi kan tillate oss å slappe litt av. Vi passerer her Almlia, og her kan vi beskue kjempestore Almetrær som på et eller annet vis har kommet hit og funnet rotfeste og livsvilkår. På ytterenden av lunet kommer vi til et nytt spenn over elva. Dette spennet er ganske langt, men til gjengjeld flyter elva her stille og rolig og høyden er heller ikke så avskrekkeende. Etter å ha passert et lite stryk kommer vi til øvre Kløftåtfoss, og etter nok et stryk er vi ved nedre Kløftåtfossen, og like etterpå i Kløftåtfosslunet. På vår videre vandring passerer Kvass-strokken, et brutalt stryk med kvasse stener og bergnabber, og vi er snart fremme ved Stortømmernesset, og hvor det i tidligere tider var stor gammelskog, og hvor ungslogen i dag har tatt over. Her er det også en gammel tømmerkoie som er så noenlunde bevart. Nedenfor Stortømmernesset ligger Kringlåtlunet, et svært dypt og svart lun hvor strømmingene går i alle retninger. Nedenfor der igjen er Kvernstrokken, hvor Kvernbekken løper ut, og vi er straks nede i Langlunet. Som navnet sier er dette et noe langt lun, og det ender i noen kvasse stryk før det går over i Brattåslunet. Her har det i gamle

dager vært fergested for å holde forbindelsen med Veragrenda. herfra fortsetter elva i litt roligere stryk nedover. Vi kommer forbi gamle Brattåsbrua, en hengebru på den gamle Veresveien, og som i dag knapt er farbar for fotgjengere. Noen hundre meter lenger nede er vi ved Thomashola, og videre har vi Kroklunet og Grythola, hvor det i dag er en permanent bru som forbinder Helgådalen med Veragrenda.

På vår lange vandring langs Helgåa er vi omsider kommet til be-

Den 80 m høye Svensklunfossen er et imponerende syn.

Nedre Fagerlifossen med Hommelberga innenfor.

byggelsen i øvre Helgådalen, og som tidligere nevnt fortsetter Helgåa sin rolige vandring mot fjorden. Hvor lang tid vi har brukt? Det er ikke godt å svare på, det spørs hvor mye du vil ha igjen for turen. Sikkert kunne de fleste ha gjort en slik tur i løpet av en lang dag, men vi vil tro, og også anbefale, at du tar med deg fjellteltet, soveposen og godt med proviant, slik at du kan foreta en overnatting eller to om det skulle vise seg å være nødvendig.

TAKK FOR TUREN

A/S VÆRDALSBRUKET VUKU

**KLÆR FOR
HELE FAMILIEN** finner De hos

A.s Verdal Manufakturforretning
Telefon 78 457

HELGÅDAL I.L.'s PRISVINNERE 1977

Sturla Green med Innsatspokalen.

John Valseeth med Fotballkruset.

Stein Sagvold med Skifatet.

Einar Holmli med Fotballavdelingens ærespris.

Alf Åkervold med Skiavdelingens ærespris.

Helgådal idrettslag

DRIFTSÅRET 1977

Av Johannes Overmo

Sportslig sett vart 1977 et godt år for Helgådal idrettslag. Fra enkelte hold var nok forventningene til våre beste langrennsløpere skrudd nokså høgt, og kanskje var det litt skuffelse ute og gikk enkelte ganger. Men når vi etterpå tar et tilbakeblikk på de resultatene som ble oppnådd i sesongen, må vi ha all grunn til å gi våre løpere en velfortjent honnør for

To av dem som gjorde det best i skisporet sesongen 1977, Snorre Green (t.v.) og Sturla Green.

innsatsen. Vi skal også være klar over at de som topper listene i kretssammenheng ikke er amatører i samme grad som våre. De som er ansatt i Forsvaret og kan trene to ganger daglig i arbeidstida har en stor fordel framfor våre løpere, som legger all si trening til fritida. Men en annen ting er: Hva er egentlig målet med idretten? Massemediene gjør alt de kan for å skape et glansbilde av eliteidrettsutøveren, noe som er en av de viktigste årsakene til at en del av disse nærmest er blitt menneskevrak i ung alder. Det

kunne nok vært en tanke at det av og til vart opplyst at også de som ender litt lenger ned på listen kan ha like stor glede og utbytte av sin idrett. Topp-plasseringene fører ofte til ekstra press og stress.

En honnør også til våre yngre løpere for god innsats i sesongen som gikk. Det er alltid en egen fornøyelse å betrakte den innsatsvilje og idrettsglede de små konkurrentene legger for dagen.

En velfortjent honnør også til Rolf Stene og hans «stall». Tredjeplassen på slutt Tabellen i 4.-divisjon har vi all mulig grunn til å være tilfreds med, spesielt da på bakgrunn av de mange skadene blant mannskapet. Men som Stene sa på et spillermøte i høst: Det er ikke langt mellom topp

Men også «gammelkarene» fulgte godt opp, her representert ved Olav Sagvold. For 30 år siden, i 1947, vant han Hervolrennet, i år førte sønnen Stein familietradisjonen videre ved å vise alle konkurrentene ryggen.

og botn, og når neste sesong braker løs, nytter det ikke å flyte på årets resultater. Selv om det denne sesongen gikk bra med den lille «stallen» vi har, ville det sikkert vært en fordel med noen flere spillere å rutte med. Men også her må en finne en balansegang mellom ønsket om et best mulig resultat og ønsket om å ha et tilbud til de ungdommene som er fra Helgådalen.

I de yngste klassene i fotball har oppmennene med Per-Leif Eklo i spissen lagt ned en kolossal innsats. Resultatene på banen har også vært gode. Grunnen til at Helgådal i.l. tok på seg ansvaret for disse lagene var for det ene ønsket om å gi de unge utover bygda mulighet til å lære fotball, for det andre, og dette er en viktig faktor: Vi hadde folk som var villige til å ta på seg arbeidet med guttene.

Pr. i dag kan en si at friidrettsgruppa skaper et konkurransetilbud for skiløperne på sommers tid. En gang i framtida vil vi kanskje få utøvere som satser på friidrett, men det er ikke tilfelle ennu.

Det gledeligste ved friidrettsgruppa er den fine oppslutningen om terrengløpskarusellen. Gruppa har klart å skape et godt miljø omkring disse arrangementene.

Når det gjelder treningsopplegget må vi kunne si at vi er på rett veg. Det er gledelig at de som har tatt A og B-kurs går så helhjertet inn for trenerjobbene. Blant skitrenerne vil jeg her spesielt fremheve Inge Ny-moen, som har den rette interesse og entusiasme til denne oppgaven, og har lagt ned et svært godt arbeid. Lagets treningstilbud til skiløperne bør absolutt være brukbart nu. Også innen guttefotballen har vi i vinter

To av våre mest trofaste medlemmer av arrangørstaben, Alf Åkervold (t.v.) og Egil Green.

folk som tar seg av treninga og slik avlaster oppmennene en god del.

Men Helgådalen i.l. driver med adskillig mer enn aktiv idrett, og jeg vil her dvele med noen av mine «hjertebarn» i så måte.

Lørdagsturen under Veresfestivalen, som i år gikk til Grønås gamle lappleger, ble en stor suksess idet mer enn et halvt hundre deltagere ble med på turen. Vi skal i første rekke takke Per Ward og Reidar Prestmo for at turen ble så interessant som den ble, men også andre gjorde sitt, bl.a. Emil Strøm fra Kall og Sverre Leirset. Like før dette bladet går i trykken har vi fått høre at tyver har vært på ferde i Grønås nu i høst. Det er trist at det skal

finnes folk som er så uhederlige.

Et «slag under beltestedet» fikk vi også etter årets Veresfestival da en anonym telefonoppringning skapte de store overskrifter i «Trønder-Avisa». Når en vet hva som er hensikten med Veresfestivalen, er det synd at folk som ikke engang våger å stå fram med fullt navn skal få kaste skitt både på fjellgrenda Vera og arrangørene av festivalen. Foruten å gi inntekter til lagets drift er

Veresfestivalen et PR-tiltak for fjellgrenda Vera - vi skal forsøke å vise folk hva grenda har å by på både av natur og kultur. Tulipan-epoken bør snarest glemmes, den skapte et kunstig og svært feilaktig bilde av Vera. Under Veresfestivalen prøver vi å vise litt av dagliglivet slik det i realiteten artet seg i fjellgrenda før i tida. Det var nok ingen dans på roser, men samtidig skapte det mennesker med livsvisdom som en

Noen av deltagerne samlet foran skogkoia fra 1935 som senere ble husvære for Torkildsenfamilien.

Fra v.: Sixten Karlsson (formann i Kalls Hembygdssforening), Johs. Overmo, Reidar Prestmo, Sverre Leirset og Emil Strøm, Kall.

Fra Grønås lappleger. Reidar Prestmo orienterer.

sjelden finner i tettbygde strøk. Vera er som sagt ei fjellgrend, et stykke utkant-Norge, og i videste forstand kan en si at Veresfestivalen er et ledd i en langsiktig distriktsutbygging: Det folk kjenner blir de glade i - og det en er glad i vil en verne om. Vi håper at Veresfestivalen skal være med og gi deltagerne kjennskap til og respekt for grenda Vera slik den er. Under den før nevnte «Tulipan-epoken» ble veresbyggene et offer for usaklige og sensasjonshysteriske pressefolk, og det ser ut til at en ikke kan vente seg noe annet heller av enkelte fra den kanten. Men heldigvis finnes det da unntak, de journalistene som var til stede og dekket festivalen gikk nøy-

På toppen av Murvola 2. oktober 1977.

aktig til verks og laget korrekte reportasjer omkring det som foregikk.

Friidrettsformann Severin Lillegård var «far» for ideen om en fottur til Murvola. Han hadde gått og sett på denne fjelltoppen hele sitt liv uten å ha vært dit enda, og han syntes det kunne være riktig at turen ble arrangert slik at også andre som hadde lyst kunne bli med dit. Den 2. oktober bar det så i veg, og det viste seg at mange ønsket å slå følge oppover til Murvola, i alt ble 32 personer med. Og det ble en trivelig

tur. Litt snø møtte oss da vi kom til Sjetthølet, men det var stødigt og fint å gå, og samtlige deltagere gjennomførte marsjen i fin form.

I løpet av året har Helgådal idrettslag hatt en god del kontakter over Kjølen, og hyggelig er det. I forbindelse med Veresfestivalen hadde vi besøk av medlemmer av Kalls Hembygdsforening, en kontakt vi bør forsøke å holde oppe også i framtida. I forbindelse med Kulturutvekslingen Verdal/Åre fikk vi besøk av J. Ahlsens Spelmannslag og Västra Jämtlands Folkdansgille, som opptrådte i pausen under en fotballkamp på Elneshøgda. Videre hadde yngresavdelingen besøk av to lilleputtlag fra OPE Østersund i forbindelse med deres opphold på Verdalsøra i august.

Teatergruppa fikk tilskudd av

Kulturmidlene, og har anskaffet seg et forsterkeranlegg. Men gruppa har fremdeles for lite utstyr til å drive teatervirksomhet av noe omfang. De primitive forholdene har imidlertid også sine positive sider, man blir nødt til å bruke fantasien og ta alt med godt humør.

Utover etterjulsvinteren 1977 arrangerte Helgådal i.l. sammen med Fritidskontoret på Øra noen fritidskvelder for ungdom i Volden skole. Interessen for dette tiltaket var ikke så svært stor blant ungdommene i Helgådalen, og en må vel ta det som et tegn på at de har tilbud nok likevel. Det var da planer om å få til både ei visegruppe og en fotoklubb, men hele prosjektet strandet på manglende interesse hos de unge selv.

Når det gjelder Tin-prosjektet så har det i hvert fall kommet godt i gang. Det gamle huset er jevnet med jorden og det nye står ferdig blindtømret i grusgruva på Modal. Målet er å få det ferdig til Santhans i 1978.

Dette var en del personlige betraktninger om året som gikk. Resultater og annet som de fleste av «Helgådals-Nytt»'s lesere kjenner til fra før, er ikke tatt med her.

Vil til slutt få ønske alle medlemmer i Helgådal idrettslag en riktig God Jul og et nytt godt idrettsår 1978.

Den eldste og de to yngste deltagerne i Murvol-turen fotografert på Mæhlen etter at turen var vel overstått. 76-årige Ingvar Leirset sammen med 6-årige Tor Inge og 3-årige Ingvild Leirset. Sistnevnte gjennomførte turen tålmodig på pappa Asbjørns rygg, mens bror Tor Inge gikk på egne bein hele veien.

En pust i bakken under rivinga av gammelhuset på Tinsvollen. Fra v. Alf Åkervold, Håvard Elnes og Ola Berg.

VERDALSSLEKT MED ANER FRA GUDBRANDSDALEN

Av Svein Haugan

Kirkebøkene innflyttings og utflyttingslister forteller at det også før i tiden var stor flytting av folk landsdel til landsdel.

Dette at folk flyttet på seg, hadde mange årsaker, men en må vel kunne tru at det var håpet om en bedre levemåte for seg og sine, som i de fleste tilfeller var hovedårsaken til at man brøt opp fra sitt miljø og flyttet til andre landsdeler.

Verdal, og Innherredsbygdene forøvrig, var da som nå kornbygder, der kornet var årvist. Enkelte industriforetak, som blant annet bergverksdrift, og senere også skogsdrift, gjorde sitt til at folk fra andre landsdeler fant veien hit.

Nedenfor skal vi fortelle om en slik innflytterfamilie som i året 1845 flyttet fra Lom i Gudbrandsdalen, til Langdal lille oppe i Nordkløyva her i Verdal. Kirkeboka for Lom prestegjeld i Gudbrandsdal forteller:

«Arne Lilleødegård, 50 år, hans kone Anne Hansdatter, 45 år, søn-

nene Niels, f. 31. mai 1830, og Hans, f. 6. desember 1822, med kone Anne Larsdatter, flyttet til Verdal fra Lom 22. juni 1845.» (Lom kirkebok 1837-1863, fol. 556, nr. 11-15.)

Kirkeboka for Verdal gir de samme opplysninger, men gir i tillegg opplysning om at kona til Hans var 23 1/2 år gammel. Forøvrig er det en liten uoverensstemmelse med hensyn til alder på Anne Hansdatter.

Denne Arne Lilleødegård vi her hører om, kjøpte Langdal lille av Tore Sivertsen Flyum for 300 riksdaler. Skjøtet er fra august 1845. I Verdal ble Arne i hele ettertiden kalt Arnt Langdal.

Arnt Langdal ble født på gården Langleite i Skjåk 1796, og ble døpt 17. april samme år. Foreldra var Ole Arnesen Langledet og hustru Anne Larsdatter. Han ble gift 31. august 1821 med Anne Hansdatter Skamser, oppgitt til å være 45 år i 1845, og skulle således være født i 1800, men kirkeboka for Lom oppgir at hun er døpt 25. desember 1798, så her er det altså en unøyaktighet ute og går. Hun var datter av Hans Larsen Skamser og hustru Thorø Chrisensdatter. Ved giftermålet er Arnt oppført som «snekker og soldat».

Familien busette seg som før fortalt på Langdal lille. En kan jo fundere på hvordan de har fått vite at denne gården var ledig. Men noe kommunikasjon har det sikkert vært, og det er fortalt at det var en predikant som reiste bygdemillom, som hadde fortalt Arnt at gården i Verdal var til salgs. Ellers er det lite vi vet om disse menneskene den første tiden i Verdal. Han «gammel Petter Vålla» hadde snakka om da Gudbrandsdølene kom flyttende. De

Hans Arntsen Langdal med hustru Mali og to barn.

hadde ei seng på ei vogn, og noe huskeråd oppi -.

Senere kan vi følge dem i Verdalsboka. Gården de kom til, hadde i mange år vært drevet som underbruk, først under Grunnan og senere under Lundskin. I året 1723 heter det at langdal lille lå øde, og at det neppe kunne holdes 1 hest, 2 kyr, 2 ungnaut og 6 sauer på gården. Ved et skifte i 1763 er registrert 2 hester, 1 ku og 2 kalver. Vi finner ingen oppgave over krøtterhold i Arnts første år på Langdal lille, men i 1865 er det registrert 1 hest, 5 kyr, 12 sauer og 6 geiter. Dette er en mangedobling av krøtterholdet som er registrert tidligere. Det samme forholdet finner vi når det gjelder utsed også.

Det ser ut som om familien fra Gudbrandsdalen har klart seg bra i Verdal, men noen skår i gleden var det også her, som andre steder.

Den eldste sønnen, Hans, ble født i 1822. Da var foreldra husmannsfolk under Skamser i Skjåk. Altså hos svigerfaren til Arnt. Hans ble gift med Anne Larsdatter som ovenfor fortalt. Dette ekteskapet ble både kortvarig og tragisk. Anne Larsdatter Langdal fødte fire dødfødte barn i tiden 1846 til 1851. Siste barnet ble født 8. januar 1851, og ble gravlagt 18. januar. Anne Lars-

Arne Olsen Langledet f. på Langleite i Skjåk 1796. Døde på Langdal lille 1879. I Verdal ble han kalt Arnt Langdal.

Nils Arntsen Leirset f. på Lilleødegård i Lom 1830. Døde på Leirset 1910.

datter døde selv noen dager senere, den 24. januar, og ble stedt til hvile sammen med barnet ved Vuku kirkegård den 7. februar 1851.

I året 1853 blir så Hans gift igjen. Denne gangen med den 20 årige Mali Andosdatter Leirset, f. 1833. Bryllupet sto den 9. august, og forlovere var parets foreldre.

Arnt og Anne hadde en sønn Ole som døde ung. Han er begravet i Lom.

Nils, i kirkeboka Niels, den yngste sønnen, ble født på Lilleødegård i Lom 1830. Foreldra hadde kjøpt

Nils Arntsen Leirset og hustru Ingeborg.

denne gården året før, og satt med den til de solgte den 2. juni 1845, da de reiste til Verdal.

Nils ble gift med ei søster av ovennevnte Mali, Ingeborg Andosdatter Leirset, f. 1838.

Anne Nilsdatter Leirset f. 1856, døde 1929. Hun ledet Volden misjonsforening i 54 år.

Hans tok over Langdal lille etter faren. Nils kom til Leirset og ble driver der. Begge hadde mange barn og stor slekt etter seg. De som er interessert i hvem disse er kan slå opp i Verdalsboka under Greensetta.

Arne Leirset med huspostillen som var med i flyttelasset fra Lom.

Gamle Arnt Langdal, pioneren fra Gudbrandsdalen, døde på Langdal lille 1879. Da hadde han bodd i sin nye heimbygd Verdal i 34 år. Arnt var en gudfryktig mann som ble betraktet som Haugianer. Han startet Volden misjonsforening i året 1875. En sønnedatter, Anne Nilsdatter Leirset, fortsatte dette arbeidet og var lagets formann i 54 år, til hun døde i 1929.

VERDAL KOMMUNE

ØNSKER ALLE LESERE
AV HELGÅDALS-NYTT
OG INNBYGGERNE FOR ØVRIG
EN RIKTIG GOD JUL
OG ET GODT NYTTÅR

Den første flyktningen ?

Tekst og foto: Per Brønstad

Under siste krig var Kjesbua en viktig stasjon på flyktningerutene over til Sverige. Flere av disse transportene er tidligere omtalt i bøker, bl.a. i Asbjørn Øksendals «Operasjon Oleander». Det var særlig Johan Moan som var los for flyktningene fram til Kjesbua, og Arnt Kjesbu sørget for at de fant veien over til Helgådalen. En episode som synes å være mindre kjent, utspant seg så tidlig som den første krigsvåren, lenge før Moan kom inn i bildet. Det dreide seg den gangen om en tysk desertør som oppholdt seg i Verdalen i ca. en måned og som trolig var den første flyktningen som kom seg over til Sverige på ruta Leksdalen - Kjesbua - Helgådalen - Vera.

Han kom til «Ner-Hofstad» en søndag, trolig var det siste søndagen i mai. Karl Herrmann, som den gangen var 10 år, forteller at de satt og spiste middag. Det var mange til bords, og på menyen stod fårrikål. Ei kusine av Karl, Ingebjørg Jøsås Torvik, var evakuert til gården sammen med svigermor si, barna og foreldra sine. Mannen hennes var i utenriksfart og kom ikke heim før etter krigen. Ingebjørg Torvik snakka godt tysk etter studieopphold i tyskland.

Som sagt, det var trangt rundt bordet, men likevel ble tyskeren «bedt bortåt». Han takka og sa at det var for galt at han som var en fiende og djevel skulle bli vist slik vennlighet.

Før han satte seg til bords var han ute i kjøkkengangen og tømte patronene fra mauseren og satte den fra seg ved vedkassa. Tyskeren ble værende på Hofstad utover ettermiddagen, og praten gikk livlig ved hjelp av tolken, fru Torvik.

Han fortalte at han hette Hans Schulze og at han hadde rømt

sammen med to andre. Han påstod at han hadde rømt fordi far hans hadde blitt skutt på Steinkjer da han nekta å henrette noen engelske krigsfanger der.

Denne forklaringa bør en vel ta med ei klype salt, vi skal seinere høre at han opererer med en annen versjon. Herrmann forteller videre at utpå kvelden forlot tyskeren Hofstad, og at det var en eller annen som fulgte ham et stykke på vegen. Målet var sjølsagt Sverige, og Herrmannfamilien regna ikke med å få se ham mer.

Før han kom til Kjesbua hadde han vært innom Jon Grindberg og Bjørgan. Det var Ole Bjørgan som loste tyskeren over til Skavdalen og Kjesbuvatnet. I Kjesbua ble flyktningen i ca. ei uke, og her oppga

Den tyske desertøren på trappa i Kjesbua. Dessverre har fotografen «skalpert» ham. Dette er trolig det eneste bildet som finnes av tyskeren.

han et annet navn: Carl Heidemann.

Tyskeren fikk en del sivile klær i Kjesbua, men han hadde visstnok fått noe på de tidligere stoppestedene og.

Krigsutstyret, som bestod av uniform, hjelm, patronbelter og mauser, ville han senke i Kjesbuvatnet, men karene på gården fikk overtalt ham til å la dette være. Rester av dette utstyret har eksistert i Kjesbua helt fram til idag, og mauseren er i alle fall intakt.

Tyskeren sa at han var fra Berlin, men at han var vant med gårdsarbeid fra gården til onkelen. Dette fikk han bevise i praksis, i Kjesbua var han bl.a. med på å plukke stein og sette poteter. Jeg husker at morfar, Arnt Kjesbu, hadde moro av å fortelle om hvordan tyskeren demonstrerte potetsetting på gårdsplassen i Kjesbua.

Nazistytet og Hitler satte han ikke høyt, og han demonstrerte dette ved å illudere halshogging samtidig med at han sa Hitlers navn. Når tyske militærfly sveipte over Kjesbuvatnet, demonstrerte han nedskyting ved hjelp av gårdsredskap han hadde for handa!

Tyskeren viste seg å være svært musikalsk, og han hadde en flott sangstemme. I Kjesbua hadde de sveivegrammofon og mange plater, og tyskeren lærte fort mange av melodiene.

Etter ca. ei uke dukka tyskeren opp på Hofstad igjen. Karl Herrmann forteller at de hadde problemer med å kjenne ham igjen med det samme. Det var jo nokså stor overgang fra den tyske uniformen til den romslige vadmelsbuksa og sixpence-lua som han nå hadde på seg!

Tyskeren ble værende på Hofstad til langt ut i juni. Han var med på alt slags arbeid på gården, bl.a. var han med i fjøset og melka. Før de

andre hadde stått opp kunne de høre sangen hans, bl.a. sang han den tids store slager «Bel Ami». Han hadde også lært mange sanger av «Keskpos grammofon». Om kvelden var tyskeren og Karl ofte nede i Lundselve og fiska, og de to ble svært så gode venner, til tross for den store aldersforskjellen.

Karl Herrman forteller at de var spent på hvordan det ville gå når far hans, Kristian Herrmann, kom heim. Herrmann senior var offiser, møtte på Hvalsmoen ved krigsutbruddet og deltok i tilbaketog gjennom Gudbrandsdalen til Åndalsnes. Tyskeren gruet seg også. Han regna med at en offiser ville mislike og se med forakt på en desertør. Det er mulig dette var tilfelle og, men Hermann ga det ikke til kjenne.

I hele denne perioden tok tyskeren turer over til Kjesbua med jevne mellomrom, men til slutt kom den aller siste turen. Arnt Kjesbu loste ham over til Helgådalen. Her kom han omsider til Kleppen, dette måtte være i slutten av juni 1940.

Magne Kjesbu, fotografert med deler av det tyske krigsutstyret.

Thomas Kleppen forteller at tyskeren lå over ei natt i Kleppen, men han var urolig og redd og prata hele tida om å komme seg over grensa. Her sa han at han var tysk flyger, hadde hoppa ut fra et brennende fly over Namsos eller Steinkjer.

Thomas Kleppen hadde vansker med å forstå ham, men han skjønnte at han ville over til Sverige. Det var jo ingen tyske tropper i Vera på den tida, så veien var fri. Det eneste han nå hadde igjen av krigsutstyret, var en stor nattkikkert. Kleppen skulle få denne hvis han loste ham over grensa. Kleppen utførte oppdraget, men ga tyskeren likevel 20 kr. for kikkerten.

Og dette er det siste vi vet om

denne tyske desertøren. Mye er uklart. Hva var hans rette navn? Hans Schulze, Carl Heidemann, eller var begge falske? Hvorfor deserterte han? Var han en vanlig soldat eller var han tysk flyger? Hvordan gikk det med ham? Det er vanskelig å finne svar på disse spørsmåla. Han hadde sagt til folka på Hofstad at han skulle komme pr. motorsykel og besøke dem når krigen var slutt, men de har ingen ting hørt fra ham.

Med de forholdsvis gode forhold som hersket mellom Sverige og Tyskland på dette tidspunkt av krigen, er det vel sannsynlig at han ble utlevert. Hvis dette skjedde, er det ikke vanskelig å tenke seg hvilken straff som venta en desertør.

Nybygg og reparasjoner utføres hurtig og fagmessig

TORBJØRN GRANDE

BYGGMESTER

Tlf. 78 142 — VERDAL

Elektrisk installasjon Salg av apparater og utstyr

NORD-TRØNDELAG E-VERK

Avd. VERDAL

Tlf. 78 402

AVDELINGER OVER HELE FYLKET

Distriktets dekklager

Salg

Service

ÅRETS IDRETTSUTØVER 1977

På grunn av at det avstemningssystem vi hadde før var nokså tungvint, ble det i år nedsatt en egen jury til å kåre «Årets idrettsutøver». Og juryens enstemmige dom var ANNA BJØRGAN.

Vi gratulerer!

Hun kom som et friskt pust inn blant langrennseliten siste sesong. Fra før av var hun knapt nok kjent innen skikretser utenfor Verdal, men de resultatene hun oppnådde bl.a. i NM, gjorde at hun med ett ble med i «Stall Kjell» her i Nord-Trøndelag Skikrets.

Anna er født den 24. mai 1950 i Osen med Nordmeland som pikenavn. Hun kom til Bjørgan i Leirådalen i april 1974.

Så over til Helgådals-Nytt's intervju:

Når begynte du å drive idrett?

- Jeg deltok litt i terrengløp i jente-klassen, jeg har visst et par medaljer fra KM fra den tiden. Men jeg trev ingen organisert trening.

Kom du inn i langrennsmiljøet straks du kom til Leirådalen?

- Nei, i grunnen ikke. Jeg har alltid likt å holde meg i form, og da treningsløypa til leirådalene gikk like forbi gården her, ble det til at jeg tok skiturer nå og da. Jeg husker det første skirenn jeg var med i her, det var et klubbrenn i Leirådalen. Treningsgrunnlaget var så som så, men motet var til stede og jeg gikk hardere enn jeg hadde godt av. Da bestemte jeg meg for å slutte å røyke.

Når begynte du for alvor å satse på skitrening?

- Sommeren 1975 trente jeg en del, men system over det ble det først sommeren 1976.

Hvilken prestasjon anser du som din beste hittil?

- Det må vel være løpene under

NM i 1977, der jeg ble nr. 13 på 10 km i Røros og nr. 12 på 20 km i Vang.

Hvor mye trener du nå?

- Akkurat nå trener jeg alle dager i uka, eller ca. 10-12 timer. 2 ganger i uka blir det intervalltrening, resten langkjøring og styrketrening for armer og rygg.

Hva er målet for denne sesongen?

- Det er å forbedre resultatene, spesielt å komme enda høyere opp på premielisten under NM.

Du er med i «Stall Kjell». Hvordan liker du dette opplegget?

- For det første heter det ikke lenger «Stall Kjell», det er jo så mange meninger ute og går om dette. Når det gjelder Kjell Halvorsen, så har jeg stor respekt for han. Jeg tror han vet hva han driver med, og når han er med som leder går han helhjertet inn for oppgaven og sparer seg ikke. Hittil har nok de nordtrønderske løperne fått liten lederhjelp under de større konkurransene i forhold til andre, f.eks. Sør-Trøndelag, som har satt langt mer på den fronten.

Synes du at du har hatt utbytte av idretten?

- Ja absolutt. Jeg har møtt mange mennesker og reist til steder jeg trolig ikke har besøkt ellers. Dessuten synes jeg det er morsomt å konkurrere.

Vil du anbefale ungdommen å drive idrett?

- Ja, men en må selv velge hvilket nivå en skal satse på. Toppidrett er knallhardt og krever mye.

Anna Bjørgan kommer i fin stil mot mål i årets Hervolrenn.

Hva sier så ektemannen om at kona satser så hardt på idretten?

- Jon: Jeg synes det er morsomt at hun hevder seg så godt, og jeg beundrer henne for at hun klarer dette hardkjøret. Hun sparer seg heller ikke i arbeidet på gården, og treninga kommer alltid på kveldstid. I sommer har vi bygd nytt fjøs, og dette har medført mye ekstra arbeid også for henne. Men hun er en bestemt dame, og når hun har satt seg et mål gir hun seg aldri.

Til slutt vil vi da få ønske Anna lykke til i sesongen som kommer, og slutte oss til hennes høyeste ønske for tiden:

At det må bli snø.

En beretning fra Helgådalen ca. 1890

Oswald Klukken, født i Osakis 1905, besøkte sine foreldres heimbygd sommeren 1977. Han gav da «Helgådals-Nytt» denne beretningen, nedskrevet etter hukommelsen. Stykket er oversatt til norsk av Johs. Overmo.

Denne historien ble fortalt av min far, Ole J. Klukken, som var innblandet i et arbeidsuhell som hendte i Norge omkring 1890 i den fredfylte dalen hvor han vokste opp.

Verdalselva hadde gått over sine bredder i dette området. Den går fra svenskegrensa til Trondheimsfjorden ved Verdalsøra. Denne elva kunne skifte fra å være bare en liten bekk somme tider av året til en rasende strøm av vann i vårløysinga. Spesielt der elva gikk i kroker, forårsaket ismassene ofte oversvømmelser som kunne ødelegge både veier og bygninger langs elveløpet. Av den grunn ble det et evig prosjekt å bygge for elvemelene med steinmurer for å holde elva på plass.

Min far arbeidet sammen med en del andre menn om et slikt prosjekt. En del av arbeidet besto i å sprengte ut fjell fra en bratt fjellskrent et stykke fra elva. Når de sprengte, raste steinene nedover bergskrenten og ble liggende under der. Steinene ble så lesset på et drag og kjørt med hest ned til elvemelen. Min far's eneste verktøy var et tungt stålspekk, som han brukte til å løse steinene. Det var en risikabel jobb, for han visste ikke om den grunnen han sto på var fast eller kunne skli ut. I dette tilfellet hadde han ikke undersøkt omhyggelig nok, og mens han holdt på å spette ut en stein, skle hele hammeren han sto på ut og rutsjet utover berget.

Far fortalte at han befant seg midt i steinmassene, og han husket at han hadde sett steiner som rullet på begge sider av seg nedover berget. Mindre steiner og torv for over hodet på han. Arbeidskameratene såg hva som hendte, men kunne ingenting gjøre for å hjelpe far. Da ljomen av skredet tok slutt, ble det helt stilt ved fjellsiden.

Min far kom seg på bena, og han la straks merke til det kraftige spettet sitt. det var bøyd til en halvmåne og hadde flere merker etter skarpe steinkanter. Bare ett eneste av disse slagene av stein ville ha knust far, hvis han var blitt truffet.

Han kikket opp på bergskrenten og såg kameratene sine stå der oppe. Ansiktene deres var bleke som laken. Med unntak av noen små skrubbsår var min far kommet helt uskadd fra uhellet. Kameratene kom nedover til far, og de kunne ikke tro det de såg. At han hadde sluppet fra denne farten med bare noen skrubbsår, var mer enn noen kunne fatte. De foreslo at han skulle bli på plassen dagen ut, men han skulle være fri å arbeide mer den dagen. De ville være sikker på at han ikke hadde fått noen indre lesjoner.

Min far tvilte aldri på hvem som hadde beskyttet ham den dagen.

Nedskrevet av hans sønn

Oswald Klukken, Osakis, Minn. U.S.A.

Slik ble sauene vasket

I gamle dager var det vanlig å vaske sauene før de ble klippet. Dette var et sent og møysommelig arbeid, og som oftest var det kvinnfolka som hadde denne jobben. Det ble fylt vann i store kar som tok 100-200 liter, sauene ble løftet opp i karet og vasket. Dette var også et nokså tungt arbeide, og vaskerne ble som oftest våte til skinnet.

Når vaskinga var unnagjort var vaskevannet nærmest en svart laug av sauelort. Denne laugen mente mange hadde en helbredende virkning, særlig da mot leddgikt. Det fortelles at det var enkelte som tok seg en dykkert i «laugen» etter at vaskingen var unnagjort. Det fortelles ingen ting om virkningen av badet, men hvem vet.

De gamle dagers befordringsmiddel

Hva Indherreds-Posten skrev i 1875 fra Levanger:

Med det af Grosserer Meyer anskaffede Landeveislokomobil forlot 24de juni, under usædvanlig Sammenstimlen af Tilskuere, Prøvetur.

Forsøget synes at give Forhaabning om, at Lokomotivet heldig vil løse den Opgave, som stilles til dets Trækkeevne, ligesom det under en dyktig Fører, lader sig med Lethed manøvrere på almindelig Chausse.

Til de til Lokomotivet koblede 2de Lastevogne fandt henvend 100 Mene-sker Plaads. Lokomotivpiiben lød, og man dampede afsted under Jubel og Hurra udover Sætersmyrene og ned Mulelien. En Mil frem og tilbage medtog 3 Timers Tid, hvorunder stoppedes et Par Ganger for at fylde Vand, foruden for Veifarendes Skyld.

Mitt første møte med Gestapo

AV MIN DAGBOK FOR 1943

Av Ole J. Haugan

I februar ble jeg telegrafisk innkalt til et møte i Oslo. Det var et meglingsmøte mellom Norsk Skog- og Landarbeiderforbund og Norsk Arbeidsgiverforening. Vi var to Nord-Trøndere som reiste til dette møtet, foruten meg var det Andreas Sandnesmo fra Snåsa.

Jeg syklet ned til Verdalsøra og satte inn sykkelen hos en fremtredende NS-mann. Det var enda flere timer til toget skulle gå, så jeg ble innbudt av verten på kaffe, og blev her forestilt for en for meg ukjent mann. Han kalte seg Jenshus, senere en av Rinnanbandens kjente menn. Etter kaffen ble jeg budt på skjenk, men jeg sa som sant var at jeg kunne ikke nyte alkohol når jeg skulle reise med toget. Det vart allikevel til at jeg tok en dram i lag med dem. Jeg var veldig forsiktig, for jeg forsto med en gang at jeg satt overfor en angiver. Etter hvert ble mine ærverdige kamerater overstadig beruset, og den fremmede spurte meg om jeg sto tilsluttet NS. «Nei», svarte husverten, «han Haugan er en god venn av NS. Hadde jeg visst det den gang jeg skrev meg, det jeg vet nu, hadde jeg aldri skrevet meg. Jeg hadde fått gjort mye mer for NS hvis jeg hadde stått utenfor». Jeg var i mitt innerste meget takknemlig for at verten tok meg i forsvar, så jeg var fri å svare på dette. Jenshus spurte meg da om det fantes illegale organisasjoner i Helgådalen. «Nei», sa jeg, «det er ingen andre organisasjoner i Helgådalen enn Skog- og Land». «Nei», sa verten, «Helgådalingene er greie folk, det, men distriktslegen lurar jeg på», sa han. «Nei», sa jeg, «det tror jeg ikke noe på. Han har behandlet meg flere ganger for et maveonde, og han har aldri nevnt Tyskerne eller NS med ett eneste ord», sa jeg. «Nei, det kan godt hende», sa verten. Jeg ble allikevel litt rystet der jeg satt, jeg hadde illegale forbindelser med doktor Hegbom.

Da stemningen var på topp, sa Jenshus til meg at han var grensepoliti, og at han gav seg ut for Jøssing flere ganger. Da det lei så langt at jeg måtte bryte opp for å nå toget, skulle verten og Jenshus følge meg på stasjonen. Uheldigvis for Jenshus gikk han overende på trappa og slo seg kraftig. Verten og jeg måtte trekke han til sengs. Det var med et lite gufs i meg at jeg reiste til Oslo. Jeg forsto nu at mistanken blant nazistene mot gode Nordmenn var der for alvor.

Ja da var det sommer da

FRA GAMLE SKRIFTER ÅR 1910

Nordenfjelds var sommeren 1910 slik at gamle folk kunne ikke minnes. Unge folk får nok fortelle sine barnebarn om det året da de kunne springe tørrskodd over Gaula og Orkla, da Lerfossene lå tørre og bjørka sto gul i august. Kleggsommeren 1910 da man i verste solsteken midt på dagen forfulgt av 1000 klegg og blindinger i 27 1/2 grad Celsius slet seg frem over endeløse myrer, mot åser i det fjerne hvor man fant bare sand i gamle og sikre, men nå tørre bekkeleier.

Vi sier med Alf Prøysen: «Det var da det og itte nå.»

Red. anm.

Brobygging i gamle dager

Hva Innherreds Folkeblad skrev i 1941.

Av Trondhjems Adressecontors Efterretninger for 21. august 1840: «Med oppførelsen af broen over Verdalselven gaar det saa raskt, at det for almindelige folk næsten er fabelaktig. Den har vært under arbeide i omtrent 3 maaneder og er nu farbar for fodgjængere, og vil inden kort tid være fuldfærdig. Det er et skjønt og storartet arbeide, en af de største bevis paa hvor langt vi ogsaa her til lands er gaaet fremad i brobyggingskunsten.»

Forretningsbanken ^{a/s}

Ein tenårings møte med arbeidslivet for 50 år siden

Våren 1927. Gro er ferdig med folkeskolen og skal nu gå for presten. Hun har lyst til å gå videre på skole, men penger til det finnst ikkje. Tida er slik at den beste hjelp ho kan gje foreldra er å ta seg arbeid.

Ho skal konfirmeras til hausten, og da skal det vera ny kjole, kåpe og sko, og det koster penger. Tre ting har ho bestemt seg for å lære denne sommeren: Det er å melke kuer, yste ost og spille gitar. Med hjelp fra far og eit lite hefte som heter Gitarskolen klarer ho nu å spille «Aftensolen smiler».

3. juni. Gro er 14 år gammel. I dag skal ho ut i arbeid for første gang. Mor følger henne eit stykke på veien, seier farvel og ha det bra. Gro har ein alminnelig kjole på seg, og under armen bærer ho eit lite knytte med eit par klesplagg.

Ho kjem fram til gården ved kveldstid. Her skal ho hjelpe til med alt forefallende arbeid. Dei som driv gården er eldre mennesker, og dei er nu i fjøset og melker. Gro tar ein oppvask av kopper før noen kjem inn, for mor har sagt til henne at ho ikkje skal vente på å bli bedt om alt, men sjå kva som skal gjerast. Kona blir svært glad for det som er gjort, og ønsker Gro velkommen. Gårdsfolket er snille og hyggelege og trugne sliten. Arbeid og slit blir det også for Gro. Ho hjelper til med husstell, fjøstell og utearbeid. Drive buskapen til skogs og somtid gjete. Melke kuer og geiter, yste ost samt oppvask og gulvvask. Er svært trøtt når kvelden kjem, men etter å ha fått mat er ho like god. Det er lange dager og tungvint på alle måter. Åtte timers dag er ennu ikkje oppfunnet. Vann må bærers både til fjøs og kjøkken, og stive og tunge klær må vaskes for hand. Treskinga om hausten tok lang tid, da vart det arbeidet til langt på natt. Og vart det ei lita stund ledig lørdag etter nonstid, så var det spørsmål om Gro ville bli med på låven, for da skulle det skjæres hakk av halmen. Etterpå var det kveldsstellet i fjøset, separere melka, og det beste tilslutt: Eta god kjernemelksgrøt med smørauge i. Så oppvask og endeleg i seng.

Men Gro trives, og er glad for å få lære å arbeide, sjøl om det er tungt. Å sette krav og truge med streik er heldigvis ikkje oppfunnet for henne. Litt fri blir det dei dagene ho er til konfirmantundervisning. Det går rutebil, men Gro går, for ho har ikkje penger til billett. Er tilbake på gården om kvelden så ho henter heim kuene og hjelper til med kveldsstellet. Ho er ung, og da går alt bra.

Sommeren er snart slutt, og som lønn for strevet har ho fått god mat samt kjole og kåpe. Av mor og far har ho fått strømpar og sko. Antrekket er pent den dagen ho står konfirmant i Vuku kyrkje.

Fjellset, 23/11 1977

Gustava Lein

Langnes og Bakkan

BLIKKENSLAGER OG
VENTILASJON

Telefon 78478 — Verdal

Dyrstad— RANUM

ALT MED GOD TONE

VERDAL A/S

Nordgt. Verdal, Tlf. (076) 78473

ELAS A/S Trådvareartikler

VERDAL - TLF. 78661

MINSAAS MASKIN

Telefon: Privat 78331
Kontor/Verksted 78597
Mobiltelefon 011/53046

VERDAL

Styrer og komiteer

innen Helgådal i.l. for driftsåret 1978

HOVEDSTYRE:

Formann: Johannes Overmo
Nestformann: Bjarne Haugan
Sekretær: Tore Holmli
Kasserer: Aud Sissel Green
Styremedlem: Egil Green
Varamenn: Sigbjørn Ottermo, Grete Ward, Arnold Kjesbu

SKISTYRE:

(valgt på halv-årsmøtet)
Formann: Åsmund Leirset
Nestformann: Jon Berg
Sekretær: Grete Ward
Kasserer: Tor Bjartan
Styremedlem: Håvard Elnes
Varamenn: Magnus Julnes, Gunnhild Leirset, Stein Sagvold
Oppmann ski: Egil Green
Løypesjef: Magnar Bakken

FOTBALLSTYRE:

Formann: Oddvar Lyng
Nestformann: John Olav Indahl
Sekretær: Per-Leif Eklo
Kasserer: Jon Overmo
Styremedlem: Sturla Green
Varamenn: Brynjar Aksnes, Ketil Sagvold, Bjarne Haugan

Oppmenn:

A: Jon Overmo
B: Jon Berg
Junior: Morten Ottermo
Gutter: Alf Ward
Smågutter: Erling Rygg og Asbjørn Leirset
Lilleputt: Sturla Skrove

FRIIDRETTSSTYRE

Formann: Gunnhild Leirset
Nestformann: Alf Julnes
Sekretær: Magnar Haugan
Kasserer: Per Sverre Green
Styremedlem: Magnar Bakken
Varamenn: Stein Sagvold, Leif Svartås, Odd Bjartan

KOMITEER:

Hervolkomite:

Egil Green, formann
Magne Bengtson, Bjørn Skoknes
Varamenn: Asbjørn Leirset, Odd Bjartan

Vårlok-komite:

Johs. Overmo, formann
Bjørn Skoknes, Per Leirset
Varamenn: Pål Holmli, Magnar Bakken

Veresfestivalkomite:

Jon Overmo, formann
Brynjar Aksnes, Alf Åkervold,

Gunnar Grunnmo, Johs. Overmo
Varamenn: Torgeir Bakken, Kjell Bjartan
Løypesjef: Bernhard Olsen

Underholdningskomite:

Lasse Johnson sen., formann
Jorunn Green, Tor Green
Revisorer: Ivar Bjartan, Kjell Bjartan
Valgkomite: Pål Holmli, formann
Per Leirset, Åsmund Leirset

Øvrige komiteer/tillitsverv vil bli oppnevnt av hovedstyret i henhold til fullmakt fra årsmøtet.

VERDALINGEN FOR ÅR 1947

Henrik Holmen var den første hoppøper i Verdalen som ikke brukte stav. Folk var veldig imponert over en slik dumdristighet. Før hadde hoppøperne en lang stav.

Holmen reiste til Amerika for ca. 80 år siden.

Det var flere gode langrennsløpere. I et skirenn i Vinne kom det en fremmedkar og slo nestemann med mange minutter. Den høgreiste, senesterke karen som gikk forbi bygdekarene i løypa viste seg å være den unge skogforvalteren på Værdalsbruket, Morten Moen fra Øster-

dalen. Og om kvelden var det stor fest på Øra, med musikk av Indahl og Arnt Holmen og tale av lærer Olsen.

Fjellheim, den 15/11 1976

Ingvald Tronsmo, Vera

**Støtt våre
annonsører**

Glassmester

Egil Grøtan

Tlf. 78346

VÅRT BESTE SPARETILBUD

SPARING MED SKATTEFRADRAK ER VÅRT BESTE
SPARETILBUD TIL DEG:

Skatten reduseres med 35% av sparebeløpet.

Maks sparebeløp kr. 4000,- i kl. 2 og kr. 2000,- i kl. 1.

Høyeste rente for tiden 6% p.a.

Dette gir en effektiv rente fra 15 1/4%

til 26 % p.a. alt etter bindingstiden. (10 år til 4 år).

Faste kundeforhold gir fordeler som f.eks. boliglån og forbrukslån.

Har du råd til å la være?

Siste frist for å tegne kontrakt som gir fradrag dette år er 31/12-77.

Er du interessert, noe vi håper du er, ber vi deg komme innom.

Med hilsen

Verdal Sparebank

Filial: ØRMELEN

MAT-RABATTEN A/S MED SINE 504 HYLLEMETER VELFYLTE MED FRISKE NYE VARER FRA KJENTE LEVERANDØRER, STAR IDAG FRAM SOM EN TOPP MODERNE BUTIKK PÅ ØRMELEN I VERDAL. FLERE OG FLERE KUNDER INNSER FORDELER VED Å GJØRE SINE INNKJØP I MAT-RABATTEN A/A.

De laveste matpriser

mat-rabatten a/s

VMV

VI UTFØRER ALT I STÅLKONSTRUKSJONER

HAR DE BYGGEPLANER FOR

INDUSTRI ELLER LAGERBYGG KONTAKT OSS

**VERDAL
MASKINVERKSTED A.S**
VERDAL

Tlf. (076) 79367

– Stille! Hvem er det egentlig som har det siste ordet her, DU eller din MOR!

Gaveartikler

i

MESSING

KERAMIKK

TREVARER

SMJERN

TEKSTILER

GARN

HOBBYARTIKLER

Verdal STUA

BJØRG MUSUM

7650 VERDAL

Tlf. (076) 78594

Block Watne Byggshop

GODT UTVALG I BYGGEVARER

VI GIR MEGET GODE
TILBUD PÅ DØRER,
VINDUER OG PLATER

KJØKKEN-, BAD- OG
GARDEROBEINTERIØR
TIL MEGET GUNSTIGE PRISER

Høvlet og uhøvlet trelast

I ALLE DIMENSJONER

A/S TRONES BRUK

VERDAL. Tlf. 076 - 78 100

VISBORG AUTO

AUTORISERT BILVERKSTED

ŠKODA

SALG SERVICE

TEXACO

FORHANDLER

Bensin og olje

Innehaver I. Bengtsen

Telefon 70629 — Bankgiro 4440.06.00225

VERA

ER VERDALS FERIEPARADIS

Velkommen til oss
Overnatting - hytteutleie
Servering

Sweet Gjestgiveri

Vera — Tlf. (076) 70174

Vi produserer og monterer elementer i spenn- og slakk-armert betong: søyler, bjelker, fasadeelementer, tak-elementer, dekkelementer, broelementer — og spesial-elementer etter oppdrag.

JERNBANESVILLER—FERDIGBETONG

Vi prosjekterer og leverer ferdig oppsatt over grunnmur/fundament: Standard LN typehall / Industribygg / lagerhaller / Forretningsbygg / Skoler / Idrettshaller / Svømmehaller / Broer og kalanlegg.

**NORDENFJELDSKE
SPENNBETONG A-S**

I samarbeid med Østlandske
Spennbetong A.S., Hønefoss og
Vestlandske Spennbetong A.S.,
Hareid

Boks 7, 7651 Verdal
Telefon 076 78 405

OSTSPENN

VESTSPENN

NORSPENN

Eget hus...

VEST-REK RRA 27

DISTRIKTSKONTOR I VERDAL:
ØRMELEN BOKS 208 VERDAL

Åpent 8.30 - 16.00 Lørdag 9.00 - 12.30
Telefon: (076) 78 994

BRØDR. HETLAND AS
Produksjonssteder: SANDNES - BRYNE - SKARNES

SKILOM HAR TØY FOR ALLE SOM VIL TA SEG UT

Samme hva du legger mest vekt på, - Skilom har ski-dresser for alle kategorier langrennsløpere. Kledelig, praktisk og solid sportstøy i farger og design som er laget for å passe sammen. Skilom er ikke bare sportstøy. Skilom er alt du trenger av ski og skiutstyr til en god, norsk vinter. Stikk innom Domus/S-laget. Det er her du får Skilom-produktene.

Skilom - enda en grunn til å handle forbrukereid.

**VAREHUSET
VERDAL**

Vi leverer premier
til alle slags
idrettsarrangement

AVD. GULLSMEDAVDELINGEN

**VAREHUSET
VERDAL**

Godt utvalg
i dagligvarer
Populær grill- og
ferskvareavdeling

VI ANNONSERER:

*Virkelig lavpris
på aktuelle
dagligvarer*

HVER TIRSDAG
I INNH. FOLKEBLAD,
VERDALINGEN
HVER ONSDAG
I TRØNDER-AVISA

Avd. Matsentret

Verdal Samvirkelag

NYBYGG — RESTAURERING

Fra kjeller til loft — inn og utvendig,
vi hjelper deg med alt du trenger:

- Grove byggevarer
- Jern og stål
- Beleggsvarer — Tepper
- Maling og beis
- Kjøkken- og baderomsinnredning
- Verktøy og redskap
- Jernvarer

Besøk våre utstillinger
ALT PÅ ETT STED
ASPELIN-VERDAL A/S

Tlf. 076/78 590

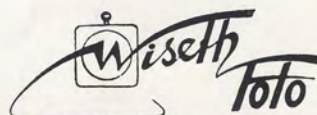
NÅ ER DET JUL HOS **VEFA!**

Og her finnes alt innen

Radio - TV - Musikk
Elektrisk

**Verdal
radioservice as**

Foto - Film

KOMMISSJONÆR NORSK TIPPING A/S

Frukt - Tobakk
Tidsskrifter m.m.

Åksel Waade

FRUKT & TOBAKK

Sport - Sportsartikler

**KJELL NORUM
SPORT**

Klær

BUKSEBAREN A/S

Barneklær

URD'S BARNEKLÆR

**Gave -
artikler**

VEFA

GAVEBODEN

Leketøy

VEFA

LEKESTUA

Sengeutstyr

VEFA

SENGEUTSTYR

GOD JUL OG GODT NYTTÅR

VEFA
VERDAL FAGSENTER · Idungården